

Kollaaseja yöstä
Yön ilmaiseminen kuvataiteessa

Reetta-Maria Lausmaa
Kaupan ja kulttuurin osaamisalan opinnäytetyö
Kuvataiteen koulutusohjelma
Kuvataiteilija (AMK)

TORNIO 2014

TIIVISTELMÄ

LAPIN AMMATTIKORKEAKOULU, Kaupan ja kulttuurin osaamisala

Koulutusohjelma:	Kuvataiteen koulutusohjelma
Opinnäytetyön tekijä(t):	Reetta-Maria Lausmaa
Opinnäytetyön nimi:	Kollaaseja yöstä: Yön ilmaiseminen kuvataiteessa
Sivuja (joista liitesivuja):	49 (7)
Päiväys:	3.4.2014
Opinnäytetyön ohjaaja(t):	Pirjo Laisalmi, Eija Rajalin
<p>Opinnäytetyössäni käsittelen yön ilmaisemista kuvataiteessa. Pyrin tuomaan esille yön ilmaisemiseen liittyviä tärkeimpiä ja yleisimpiä piirteitä ja vastaamaan kysymyksiin miten, milloin ja miksi yötä on ilmaistu kuvataiteessa. Tutkimuskysymykseksi on ”Miten yötä on ilmaistu kuvataiteessa?” ja tavoitteenani oli löytää vastaus siihen ilmiön ymmärtämisen, selittämisen, tulkinnan ja soveltamisen kautta.</p> <p>Teoriaosassa selvennän opinnäytetyöhöni liittyviä käsitteitä sekä tutkin yön ilmaisemista eri aikakausien, taidesuuntausten, taiteilijoiden ja kuvaelementtien sekä symboliikan kautta. Otin esille yleisimpiä yön ilmaisukeinoja ja pyrin tuomaan näkyviin eri aikakausille ominaista suhdetta yöhön. Teososana tein kolme kollaasia, joissa tuon esille yön ilmaisukeinoja eri tavoin.</p> <p>Tärkeimpänä aineistona käytin kulttuurihistorioitsija Riikka Forsströmin vuonna 2012 julkaisemaa kirjaa <i>Yön valtakunta</i>. Muita kirjallisia lähteitä olivat erilaiset taidehistoriakirjat sekä Internetistä löytyvä materiaali ja yöaiheiset taideteokset. Opinnäytetyöni toteutin tutustumalla aluksi yöaiheisiin taideteoksiin ja erittelemällä niistä yleisimpiä ja toistuvia yön ilmaisemiskeinoja. Tutustuin yön kuvaamiseen eri aikakausina ja taidesuuntauksia sekä perehdyin yöaiheisten teosten taiteilijoihin. Teososan työt kokosin oppimistani ilmaisukeinoista.</p> <p>Tutkimustuloksena paljastui että jokainen taiteen tyyli sisältää yöaiheisiä teoksia: erityisen yleistä se on ollut täysrenessanssin sekä barokin taiteessa chiaroscuro tekniikkana, romantiikan sekä goottilaisen taiteen aikaan nostalgisena kaipauksena menneisyyden öihin ja surrealismien taiteessa alitajuisen ja logiikkaa uhmaavan taiteen ilmaisuna. Myös nykyään yötä kuvataan paljon sekä perinteisillä taiteen tekotavoilla että tekniikan kehityksen kautta suosituksi tulleilla uusilla tekniikoilla. Yön kuvaamisen aiheet vaihtuvat taidesuuntausten ihanteiden sekä ajalle ominaisen ilmaisun mukaan, mutta yön peruselementit ovat aina pysyneet samoina. Näitä ovat esimerkiksi kuu, tähdet ja yleensä mustalla tai tummansinisellä värillä kuvattu pimeys. Yöaiheisille teoksille suosittuja aiheita ovat aina olleet muun muassa uskonto, myytit, historia, kuolema ja politiikka. Viime vuosina noussut kiinnostus yötä kohtaan kertoo siitä, etteivät ihmisille enää riitä vain pelkät faktat elämän ja kuoleman arvoituksen ratkaisemiseksi. On havaittu, että näkyväisen todellisuuden tuolla puolen sijaitsee toinen paljon ihmeellisempi maailma, yön valtakunta.</p>	
Asiasanat: kollaasit, yö, ilmaisu, kuvataide	

ABSTRACT

LAPLAND UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES, Business and Culture

Degree programme:	Bachelor of Visual arts
Author(s):	Reetta-Maria Lausmaa
Thesis title:	Collages of night: Expression of night in visual arts
Pages (of which appendixes):	49 (7)
Date:	3.4.2014
Thesis instructor(s):	Pirjo Laisalmi, Eija Rajalin
<p>My bachelor's thesis deals with the expression of night in visual arts. My aim is to bring out the most important and common features of expression of night and to answer the questions of how, when and why night is expressed in the visual arts. My research question is as follows: "How is night expressed in the visual arts?" and this thesis research finds an answer to this question by understanding, explanation, interpretation, and application of the phenomenon.</p> <p>In the theoretical part I define the concepts related to my bachelor's thesis as well as examine the expression of night in different time periods, art movements, artists and both picture elements and symbolism. I deal with the most common means of expression of the night to bring out the characteristics of night in various time periods. In the artwork part in my thesis, I did three collages in which I bring forth the means of expression of the night in different ways.</p> <p>The main material I used was a book <i>Yön valtakunta</i> (2012) by Riikka Forsström, a cultural historian. Other written material sources were different art history books as well as material found on the Internet and night-themed works of art. My bachelor's thesis was carried out at first by researching night-themed works of art and identifying the most common and frequent means of expressing night. I explored how night was represented in different time periods and art movements as well as studied artists who used night as a theme in their artworks. I combined my works of art by integrating the information I learned about means of expression.</p> <p>The results of the research revealed that every art genre includes night-themed artworks and this theme was especially common in High Renaissance and Baroque art in chiaroscuro technique, in Romantic and Gothic art as nostalgic longings of the past nights and in surrealism as art of expression which defied subconscious and logic. Today, night is expressed in art by the traditional ways and through man-made technological developments of art techniques that have become popular. Topics in night-themed art vary in accordance with art movements' ideals and expression characteristics of the time period, but the basic elements of night have always remained the same. These include for example the moon, stars and usually black or dark blue color described in the darkness. Popular topics in night-themed works of art have always been e.g. religion, myths, history, death and politics. In recent years increased interest in the night indicates that it is no longer sufficient for people to trust only the facts to solve the riddle of life and death. It is observed that beyond the visible reality is located another more wonderful world, the kingdom of the night.</p>	
Keywords: collages, night, expression, visual arts	

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	2
ABSTRACT	3
SISÄLLYS	4
1 JOHDANTO	5
2 KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELYÄ.....	7
2.1 Kollaasi	7
2.2 Minun kollaasitekniikkani.....	8
2.3 Yö.....	9
2.4 Teososa.....	10
3 YÖ KUVATAITEESSA	11
3.1 Yön kuvaaminen taiteessa.....	11
3.2 Yön kuvaelementit teoksissa.....	15
4 TEOSOSAN TYÖPROSESSI	20
4.1 Teososan suunnittelu ja materiaalit.....	20
4.2 Lapsuus	21
4.3 Nuoruus	24
4.4 Tulevaisuus	27
4.5 Teosten viimeistely	31
5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	32
5.1 Tutkimuksen tulokset.....	32
5.2 Johtopäätökset ja pohdinta	36
LÄHTEET	39
LIITTEET	42

1 JOHDANTO

Opinnäytetyössäni tutkin yön ilmaisemista kuvataiteessa keskittyen sen yleisimpiin kuvaelementteihin, eri aikakausien, taidesuuntausten ja taiteilijoiden yön kuvaamiseen ja sen yleisyyteen. Pyrin tuomaan esille tärkeimmät vastaukset kysymyksiin milloin, miksi ja miten yötä on kuvattu aikojen kuluessa. Tutkimuskysymykseksi nousi ”Miten yötä on ilmaistu kuvataiteessa?” Tutkimukseni on laadullista tutkimusta, jossa tavoitteeni on ilmiön ymmärtäminen, selittäminen, tulkinta ja soveltaminen (Anttila 2005, 284).

Aihevalinta tuli kiinnostuksestani yöhön ja kollaaseihin. Halusin tutustua yön historiaan kuvataiteessa ja yrittää ymmärtää sen merkitystä ja vaikutusta ihmiskunnalle eri aikakausina. Itselleni yö merkitsee inspiraation, mielikuvituksen, rauhan, levon ja pohdinnan aikaa, jolloin yleensä saan parhaat ideat ja ajatukset niin taiteeseen kuin elämään liittyen. Kollaasitekniikka on kiinnostanut minua jo vuosia, joten halusin toteuttaa opinnäytetyöni siten. Se on mielestäni mielenkiintoinen tapa tehdä taidetta, mutta yllättävän harva tekee sitä nykyään perinteisellä tavalla leikkaamalla ja liimaamalla konkreettisesti käsin.

Tutkimuskysymykseeni liittyen tein teososana kollaaseja yöstä, joihin otin esille tutkimukseni avulla löytyneitä yleisimpiä yön ilmaisukeinoja. Näkökulma teoksissa on omakohtainen yön kokeminen lapsuuden, nuoruuden ja tulevaisuuden öiden kautta. Koin parhaaksi lähestyä aihetta omakohtaisesta näkökulmasta, jotta toisin mahdollisimman hyvin itseäni esiin taiteilijana. Tärkeimpänä elementtinä teoksissa on kuitenkin yön ilmaisukeinojen esilletuominen.

Tutkimuksen aloitin tutustuen aiheeseen liittyvään aineistoon: tärkeimpänä kirjallisena lähteenä käytin kulttuurihistorioitsija Riikka Forsströmin vuonna 2012 julkaisemaa kirjaa *Yön valtakunta*. Muita kirjallisia lähteitä olivat erilaiset taidehistoriakirjat, kuten esimerkiksi Hugh Honourin ja John Flemingin vuoden 2001 kirja *Maailman taiteen historia* sekä Internetistä löytyvä materiaali ja yöaiheiset taideteokset. Apua sain myös Wikipedian sivulta, jolla käsiteltiin yötä länsimaisissa maalauksissa (Night in paintings (Western art), hakupäivä 7.3.2014). Koska kirjallista materiaalia yön ilmaisemisesta kuvataiteessa löytyi yllättävän vähän, lähestyin aihetta kuva-analyysien kautta tulkiten yöaiheisiä taideteoksia. Kuva-analyysien pohjana käytin luentomateriaaleja kuvanlukutaitoon liittyen (Remes 2011; Remes 2013). Tutkimusta tehdessäni havaitsin, ettei yön

kuvaamista taiteessa ollut juurikaan käsitelty tutkimuksissa tai taidekirjoissa. Se teki tutkimuksen tekemisestä erityisen mielenkiintoisen, mutta samalla haastavan. Pysin kuitenkin käsittelemään aihetta mahdollisimman neutraalisti jotta tuloksesta tulisi totuudenmukainen ja helposti yleistettävä.

2 KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELYÄ

2.1 Kollaasi

Kollaasi on 1900-luvun alussa kubistien parissa syntynyt tekniikka, jossa erilaisia materiaaleja yhdistetään liimaamalla samaan teokseen. Sen nimitys tulee ranskan verbistä coller eli liimata (Kollaasi, hakupäivä 26.2.2014.) Tunnettuja kollaasitaiteilijoita ovat Pablo Picasso (1881–1973), Georges Braque (1882–1963) ja Richard Hamilton (1922–2011). Kollaasin voi tehdä paperille, maalauskancaalle, pahville, vanerille, puulevyille tai jollekin muulle vastaavanlaiselle pohjalle, johon liima tarttuu. Pohjaa valitessa on tärkeää ajatella siihen liimattavan materiaalin vaikutus alustaan: materiaalin tarttuminen, pohjan kupruilemattomuus ja teoksen koossa pysyminen ovat kollaasin teon kannalta olennaisia mietinnän aiheita. (Hannula, hakupäivä 5.3.2014.)

Kollaaseissa voi käyttää mitä tahansa liimattavissa olevaa materiaalia kuten paperia, puuta, kangasta, pahvia, hiekkaa, esineitä, sanomalehteä tai valokuvia. Yleisin käytetty materiaali on kuitenkin paperi. (Kollaasi, hakupäivä 26.2.2014.) Muovin käyttö on vähäisempää sillä normaalit väri ja liima-aineet eivät tartu siihen kunnolla. Lisäksi sen käyttö on ristiriidassa kollaasin luontaisen ekologisuuden kanssa. Väriaineeksi sopivat esimerkiksi vesivärit, akryylit, guassi, pigmentit ja liidut. (Hannula, hakupäivä 5.3.2014.) Sopiva liima valitaan materiaalien mukaan, mutta nykyään käytetään yleisesti myös akryylimedumeja (Kollaasi, hakupäivä 26.2.2014).

Muuta kollaasien tekoon tarvittavaa materiaalia ovat esimerkiksi sakset, viivoitin ja veitsi, joiden avulla materiaaleja on helppo muokata haluamikseen. Eri laatuja ja kokoisia siveltimiä on myös hyvä varata kollaasin kasaamiseen: huokeampia liimaamiseen ja laadukkaampia värien levittämiseen. (Hannula, hakupäivä 5.3.2014.) Materiaaleja ja työvälineitä kasatessa on vain mielikuvitus rajana: eri työvälineillä saa erilaisia pintoja ja materiaalien monipuolisuudella taas elävyyttä teokseen.

Kollaasien ja muiden tekniikoiden rajaa on välillä vaikea vetää. Erityisesti rajanveto kollaasin ja sekatekniikan välillä on erittäin häilyvää. Alkuperäisen käsityksen mukaan kollaasi on yhdistelmätekniikka, jossa olennaisena osana on materiaalien liimaaminen toisiinsa kun taas sekatekniikassa keskiössä on muut tekniikat. (Hannula, hakupäivä

5.3.2014.) Nykyaikana liimaamistekniikkaa käytetään lukuisissa tekniikoissa, jolloin kollaasin ja muun tekniikan raja sumenee ja vaikeutuu entisestään.

2.2 Minun kollaasitekniikkani

Innostukseni kollaasitekniikkaan syntyi lukioaikana, kun kuvataideopettaja esitteli Richard Hamiltonin teoksen *Just what is it that makes today's homes so different, so appealing?*(1956) (Just what is it that makes today's homes so different, so appealing?, hakupäivä 28.3.2014). Ensimmäiset kollaasini olivatkin samantyyllisiä: yhdistelin lehdistä löytämiäni kuvia päällystäen kouluvihkoja, kansioita, kenkälaatikoita ja tehden kollaasitaidekokeiluja. Sen jälkeen olen kokeillut monenlaisia kollaasien tekotapoja esimerkiksi yhdistellen lehtikuvia, valokuvia, postikortteja, kuitteja, pieniä esineitä sekä kuivatettuja kasveja toisiinsa. Olen myös kokeillut kollaasien tekemistä digitaalisesti tietokoneella.

Digitaalisten kollaasien tekeminen on jollain tapaa helpompaa, sillä virheen voi kumota yksinkertaisesti pois ja materiaalia voi muokata, lisätä ja kopioida loputtomasti tahtonsa mukaiseksi. Minulle on kuitenkin kollaasien tekemisessä olennaista etsiä materiaalia lehdistä, arkistoimistani lehtikuvista, valokuvista ja muista paperimateriaaleista, joita muut heittävät pois arjen roskana. Kuvien selaaminen ja oikeanlaisten visuaalisten elementtien etsiminen vie eniten aikaa kollaasien tekemisessä, mutta on sen arvoista. Viimeistellyn teoksen katsomisesta tuleva tunne on mahtava, kun ajattelee että alussa se oli vain kasa erilaista roskana pidettyä materiaalia. Voikin todeta, että ekologisuus ja kierrättäminen ovat hyvin vahvasti mukana kollaasiteoksissani.

Kollaasitekniikkani on kehittynyt ajan myötä sellaiseksi kuin se on nyt ja jatkaa kehittymistään kokoajan. Vuoden 2012 joulukuussa esillä olleessa näyttelyssäni teosten kollaasitekniikka sisälsi muun muassa lehtikuvia, muita papereita, tulostettua materiaalia, tussia, mustetta ja mustaa värikynää. Taustan kokosin erilaisista materiaaleista, mutta hahmot piirsin ja lisäsin sitten kuvaan. Piirsin ensin henkilöt lyijykynällä, tummensin rajat ohuella mustalla tussilla ja tein hyvin vähän tummennuksia mustalla värikynällä. Lopputuloksesta tuli tyyliltään yksinkertainen ja hyvin sarjakuvamainen. Teoksissa *Puistossa istuva poika (2012)* (Liite 1) ja *Tyttö ikkunalaudalla (2012)* (Liite 2) olen kuvannut yötä.

Teososan kollaaseissani yhdistelin lehtikuvia, erilaisia papereita, tussia, mustaa värikyntää ja muita materiaaleja A3-kokoiselle piirustuspaperille. Teosten hahmot piirsin erilliselle paperille ja liitin sitten teoksiin. Tyylliltään hahmot ovat samankaltaisia kuin aiemmissa kollaaseissani, mutta olen pyrkinyt viemään tekniikkaa eteenpäin varjostuksen käytön ja hahmoihin lisättyjen materiaalien kautta. Kaikissa teoksiin liittyvissä valinnoissani pyrin pitämään mielessä yön ilmaisemisen taiteessa ja miten saisin tuotua sitä parhaiten niissä esille.

2.3 Yö

Yö on vuorokauden pimeämpi, illasta aamuun kestävä osa, joka tavallisesti käytetään nukkumiseen ja unien näkemiseen. Yön pimeys on varjo joka syntyy Maapallon kääntäytessä niin, ettei Auringosta tuleva valo osu planeetan pinnalle. Joka hetki hiukan alle puolella Maapallon pinnasta on yö. Yöajan pituus määräytyy vuodenajan, aikavyöhykkeen sekä pituus- ja leveyspiirien mukaan. Valoa yöaikaan syntyy muun muassa kuun- ja tähtienvalon sekoituksesta. (Night, hakupäivä 20.1.2014.) Nykyään yötä valaistaan myös katuvaloilla.

Yön vaikutus elämään ja organismien käyttäytymiseen on suuri, koska auringonvalo on ensisijainen elämän energialähde Maapallolla. Jotkut eläimet nukkuvat öisin, kun taas yöeläimet kuten lepakot ja pöllöt ovat aktiivisia yöaikaan. Keinotekoisien valojen kehitys on lisännyt yöaikaan tapahtuvaa toimintaa: esimerkiksi yökerhot, baarit, pienet kaupat tai kioskit, pikaruokapaikat ja bensa-asemat toimivat nykyään vuorokauden ympäri. (Night, hakupäivä 20.1.2014.)

Kulttuurisesta ja maagisesta näkökulmasta yö yhdistetään usein vaaraan, sillä rosvot ja vaaralliset eläimet voivat piiloutua pimeään. Lisäksi yön kaiken kattava pimeys yhdistetään tuntemattoman pelkoon. Erityisesti keskiyöllä on huomattava tärkeys ihmisten mielikuvituksessa ja kulttuurissa. Uskomusten mukaan taikuus ja taikurit ovat voimakkaimmillaan yöllä. Lisäksi aaveiden, vampyyrien ja ihmissusien sanotaan olevan aktiivisimmillaan yöaikaan. Länsimaisessa kulttuurissa yö yhdistetään monesti hauskanpitoon yökerhojen ja baarien yöelämän kautta. (Night, hakupäivä 20.1.2014.)

2.4 Teososa

Teososana tein kolme kollaasia, joissa pyrin tuomaan esille tutkimuksen aikana löytämiäni yön elementtejä. Tutkin taideteoksia eri aikakausilta, kuva-analyysejä ja muuta kirjallisuutta joka liittyi yön ilmaisemiseen taiteessa. Löysin hyvin vähän kirjallista tietoa aiheeseen liittyen, joten suurin osa tutkimukseen liittyvistä löydöksistä tuli taideteosten tutkimisen ja analysoinnin kautta. Yöhön liittyvien taideteosten löytämisessä oli haasteensa, mutta Internetiä ja taidekirjoja selaamalla löysin niitä ihan kiitettävästi.

Kollaasien aiheeksi otin omakohtaisen yön kokemisen yön elementtien avulla. Kolmessa kollaasissani käsittelen lapsuuden (Liite 3), nuoruuden (Liite 4) ja tulevaisuuden (Liite 5) yötä. Teoksissa pyrin tuomaan esille yleisiä yön ilmaisemiseen käytettäviä keinoja nykyaikaisesti ja oman taiteellisen näkemykseni mukaan. Tarkemmin teoksia ja niiden sisältöä käsittelen luvussa ”Teososan työprosessi”. Kaikkea yön ilmaisemiseen käytettyjä keinoja en pystynyt töihini laittamaan, vaan niitä on esillä seuraavassa luvussa.

3 YÖ KUVATAITEESSA

3.1 Yön kuvaaminen taiteessa

Menneisyydessä yö koettiin pelottavana pahuuden maailmana, jossa mikään ei ollut hyvää. Renessanssin runoilijoille ja taiteilijoille yö ei kuitenkaan ollut pelon aikaa vaan puhdas, kaunis ja neitseellinen aika vuorokaudessa, jolloin sielut lensivät kohti Jumalaa rukousten voimalla. (Forsström 2012, 96–97.) Varhaisrenessanssin ja gotiikan aikana taiteilijat, kuten Giotto di Bondone (1266–1337) ja Paolo Uccello (1397–1475) alkoivat kertoa tarinoita maalaustensa avulla: aiheena heillä oli uskonto, myytit, tarinat sekä kohtaukset historiasta ja Raamatusta. Giotton maalaamat Scrovegni-kappelin freskot ovat vanhimmat teokset, joissa huomasi yön elementtejä (Honour & Fleming 2001, 411). Niissä kuvataan yötä monissa kohtauksissa, kuten teoksessa *Ristiinnaulitseminen (1304–1314)* (No. 35 Scenes from the Life of Christ- 19. Crucifixion 1304-06: Giotto Di Bondone, hakupäivä 28.3.2014).

Yö löydettiin 1500-luvun lopulla uudella tavalla, sillä sen runollinen pyhyys ja arvokkuus tunnustettiin ja siitä tuli tasa-arvoinen suhteessa päivään (Forsström 2012, 98). Täysrenessanssin ja barokin maalaustaiteessa yötä kuvattiin erityisesti chiaroscuro eli valohämytekniikan kautta. Manieristit ja taidemaalarit, kuten Tintoretto (1518–1594), El Greco (1541–1614), Giovanni Baglione (1566–1643), Caravaggio (1571–1610), Georges de La Tour (1593–1652), Rembrandt Harmensz van Rijn (1606–1669) ja Dotano Creti (1671–1749) alkoivat kuvata ihmisiä ja kohtauksia yön miljöössä. He havaitsivat tarinoita ja kuvauksia elämästä, niin todellisesta kuin kuvitellustakin. Myös uskonto ja mytologia olivat suosittuja aiheita. Michelangelo (1475–1564) kuvasi yötä allegorisena naishahmona veistoksen muodossa. Naisen kuvaaminen yönä on ollut taiteessa yleistä aina keskiajalta lähtien ja on esillä myös teososan kollaaseissani. *La Nuit – Yö* (Alexandre 2005, hakupäivä 28.3.2014) niminen veistos kuvastaa yön rauhaa ja hiljaisuutta ja naisen nojaava asento viittaa siihen, että yö mietiskelylle pyhitettyä aikaa. (Forsström 2012, 97.)

Rokokoon taidemaalarit Antoine Watteau (1684–1721), François Boucher (1703–1770) ja Jean-Honoré Fragonard (1732–1806) käyttivät yön kuvaamista luodessaan eloisia mielikuvituksen kuvauksia. Aiheena heillä oli uskonto, erilaiset arkiset tilanteet, sota, muotokuvat ja mytologia. (Honour & Fleming 2001, 617, 619). Watteau maalauksessa

The Italian Comedy (n.1716) (The Italian Comedy, hakupäivä 28.3.2014) joukko ihmisiä seisoo lyhdyn, soihdun ja kuunvalon valaisemalla metsäpolulla ja kuuntelevat kitaraa soittavaa miestä. Boucherin yö-aiheiset teokset ovat mytologisia ja uskonnollisia kuvia. Teoksessa *Leda and the Swan* (1714) (Leda and the Swan, hakupäivä 28.3.2014) kaksi alastonta naista ovat pimeän metsän keskellä vierellään joutsen ja maalaus *Diana after the Hunt* (1745) (Diana after the Hunt, hakupäivä 28.3.2014) esittää roomalaisen mytologian Dianaa, joka oli metsästyksen ja kuun jumalatar.

Yö oli vahvasti esillä romantiikan aikana, jolloin suosiossa oli unet, nostalginen kaipaus menneisyyden öihin sekä melankolinen haaveilu kuunvalon hopeoimilla raunioilla. Romantiikan aikaan kuolema ja yön palvonta oli eurooppalaisissa taiteilijapiireissä huijussa ja romantikoille unet ja unelmat olivat järkiperaisia asioita tärkeämpiä. Uskottiin että mielikuvitus rakasti yksinäisyyttä ja yötä. (Forsström 2012, 152–153.) Romantiikka oli vastaus vuosisadan alati muuttuvaan tilanteeseen: se oli aatteiltaan monimuotoinen eikä olemassa ollut vain yhtä yhtenäistä romanttista asennetta. (Honour & Fleming 2001, 646.) Mustaa väriä palvottiin, sillä se korosti romantikkojen taiteellisuutta ja taipumusta melankoliaan (Forsström 2012, 160).

Romantiikan taiteilijat William Blake (1757–1827), Jean-Leon Gérôme (1824–1904) ja Henry Fuseli (1741–1825) käyttivät yötä monissa mielikuvituksellisimmissa taideteoksissaan. Voimakas ja dramaattinen romanttisuus puolestaan näkyy Francisco Goyan (1746–1828) ja Eugène Delacroixin (1798–1863) maalauksissa. John Atkinson Grimshawin (1836–1893) teokset puolestaan kuvaavat Englannin öisiä kaupunkimaisia. Kaikista dramaattisimman yöajan kuvauksen voi nähdä Jacques-Louis Davidin (1748–1825) vuoden 1793 maalauksessa *Marat'n kuolema* (The Death of Marat, hakupäivä 28.3.2014), joka esittää ranskalaista vallankumouksellista johtajaa Jean-Paul Maratia hänen murhaamisensa jälkeen.

Akateemisen taiteen kannattajat vastustivat muutosta. He halusivat taiteen säilyttävän kulttuurisen ja sosiaalisen asemansa. (Cumming 2009, 259.) Raamatun, klassisen mytologian ja antiikin historian aiheet olivat kuitenkin menettäneet suosiotaan: enemmän maalattiin asetelmia, muotokuvia, laatukuvia ja erityisesti maisemia (Honour & Fleming 2001, 680). Yöaiheisia maalauksia käytettiin 1800-luvulla välittämään erilaisia monimuotoisia merkityksiä (Night in paintings (Western art), hakupäivä 7.3.2014). Mystinen, uskonnollinen ja korkea kunnioitus luontoa kohtaan on nähtävissä Caspar David

Friedrichin (1771–1840), Thomas Colen (1801–1848), Frederic Churchin (1826–1900) ja Albert Bierstadtin (1830–1902) töissä. Henri Rousseau (1844–1910) oli nerokas naiivi taiteilija, jonka teoksissa käsitellään yötä unien maailmojen kautta.

Realismissa oltiin kiinnostuneita sosiaalisesta todellisuudesta ihanteiden ja estetiikan sijaan. Akatemiataidetta pidettiin keinotekoisena, romantiikkaa liian mielikuvitukseen pohjautuvana ja historiallisten aiheiden kuvaamisesta haluttiin luopua. Sen sijaan haluttiin kuvata elämän karuutta, ihmisen rappiota ja köyhyyttä sekä luonnonmaisemia ja tunteita. (Cumming 2009, 300.) Gustave Courbet (1819–1877), Honoré Daumier (1808–1879) ja Jean-François Millet (1814–1875) kuvasivat arkipäiväisiä tilanteita ja ihmisiä raskaissa askareissaan, niin yöllä kuin päivälläkin.

Impressionismi aloitti akateemisen taiteen syrjäyttämisen. Taiteilijat palasivat luontoon ja halusivat maalata näkemäänsä. (Cumming 2009, 485.) Kohteena oli ympäröivä maailma, kuten asetelmat, juna-asemat, kaupunkinäkymät tai aurinkoiset, värinelävöittävät maisemat (Cumming 2009, 312). He käyttivät yötä teemana ilmaistakseen sen tunneperäisen ja esteettisen rikkauden, joka on nähtävissä selkeästi muun muassa Edgar Degasin (1834–1917), Paul Cézannen (1839–1906) ja Maurice Prendergastin (1858–1924) teoksissa. Tunnettuja yöaiheisia teoksia ovat Vincent van Goghin (1853–1890) maalaukset *Tähtikirkas yö* (1889) (Liite 6), *Starry Night Over the Rhone* (1888) (*Starry Night Over the Rhone*, hakupäivä 1.4.2014) ja *Yökahvila* (1888) (*The Night Café*, hakupäivä 1.4.2014).

Surrealismissa haluttiin saavuttaa ”supertodellisuus” uhmaamalla logiikkaa ja tavoittelemalla alitajuista. Sen aikana hyödynnettiin lähes kaikkia tyylejä abstraktiosta realismiin ja sen lähtökohtana toimi kubismi, dadaismi ja Freudin teoriat. Surrealismi pyrki järkyttämään, yllättämään, hämmentämään ja luomaan unenomaisen tunnelman, joka oli toisinaan vihjaava ja toisinaan tarkka. (Cumming 2009, 390.) Aiheita oli rajattomasti: taiteilijat Wojciech Siudmak (1942-) ja Luis Ricardo Falero (1851–1896) kuvasivat yötä naisten hahmossa. Marc Chagallin (1887–1985) yön kuvaus oli lapsenomaista ja René Magritten (1898–1967) teokset sisälsivät symboliikkaa, joissa hän hyödynsi yön pimeyttä. Hänen tunnetuin yöaiheinen teos on *The Empire of Light* (1950) (*The Empire of Light, II*, hakupäivä 1.4.2014), jossa Magritte tutkii yön ja päivän illuusiota sekä ajan ja valon paradoksia. Salvador Dali (1904–1989) ja Jacek Yerka (1952-) loivat mitä ih-

meellisimpiä, unenomaisia yön maailmoja, joiden kaltaista maailmaa olen pyrkinyt tuomaan esille myös teososan kollaaseissani.

Kuvataiteilijat toivottivat 1900-luvun tervetulleeksi innostuneina ja suurin odotuksin. He toivoivat sen olevan teknologisen edistyksen aikakausi ja monella tapaa unelmat toteutuivatkin: uudet tyylit ja tekniset keksinnöt muuttivat taidetta sekä ympäristöä ja kannattivat ilmaisun ja ajatusten vapautta. (Cumming 2009, 341.) Lähimenneisyyden ja nykyhetken taidetta ja politiikkaa on mahdotonta katsoa objektiivisesti, siksi onkin viisaampaa keskittyä tarkastelussa siihen mikä on muodissa. Teknologia ja muoti ovat aina olleet tärkeitä ajan taiteen määrittäjiä. Tämän hetken taiteessa muodissa on esimerkiksi shokeeraavuus, suuri koko, materialistiset arvot, karu realismi sekä käsitteillä ja sanoilla leikittely. Aiheina taiteilijat painottavat näyttäviä sosiaalisia tilanteita sekä taiteilijan henkilökohtaisia paljastuksia. (Cumming 2009, 449.) Myös yön kuvaaminen on muodissa: taiteessa se tulee esiin sekä perinteisillä tekniikoilla että teknologian kehityksen kautta suosituksi tulleilla uusilla taiteentekotavoilla.

Yön kuvaamista on esillä Norman Rockwellin (1894–1978) teoksissa *Boy and Girl gazing at the Moon (1926)* (Boy and Girl gazing at the Moon, hakupäivä 1.4.2014) ja *Man on the Moon (1967)* (Man on the Moon, hakupäivä 1.4.2014). Richard Hamiltonin (1922–2011) yöaiheinen kollaasi *The heaventree of stars (1998)* (The heaventree of stars, hakupäivä 1.4.2014) on luotu digitaalisesti yhdistämällä valokuvaa, kollaasia ja piirustusta (Manchester 2007, hakupäivä 20.1.2014). Yö on esillä myös muutamissa suomalaisen taidemaalari Kaj Stenvallin (1951-) ankkaiheisissa maalauksissa.

Nykyaikana yön kuvaus on yleistynyt myös valokuvauksessa. Kehittynyt teknologia mahdollistaa yön kuvaamisen tarkemmin kuin koskaan. Valokuvaajat Ryan Wright, Tom Walker, M. Dillon, Janis Miglavs, ja Robert Gendler ovat ikuistaneet yötä kuviinsa. Myös digitaalinen taide on yleistynyt huomattavasti. Yö on esillä esimerkiksi Sam Nielsonin (1978-) teoksessa *Night Walk of Lady Ghoulsmire (2006)* (Nielson 2006, hakupäivä 1.4.2014). Myös Louise Robinsonin digitaalisissa teoksissa *The Midnight Folk (2009)* (Robinson 2009, hakupäivä 2.4.2014), *Ghosts in the Valley (2010)* (Robinson 2010, hakupäivä 2.4.2014) ja *Rosalind the Medium (2013)* (Liite 7) on esillä yön elementtejä. Teosten tunnelma on unenomainen värimaailmojensa, utuisten maisemiensa sekä kuvaelementtiensä takia. Robinsonin lapsenomaiset teokset inspiroivat teososan kollaasiani *Lapsuus* (Liite 3).

3.2 Yön kuvaelementit teoksissa

Selkeä yöhön viittaava elementti on yötaivas, johon kuuluu tähdet, kuu ja synkkä, yleensä tumman sininen tai musta väri. Erityisesti myöhäisemmän renessanssin taiteilijat Georges de La Tour, Caravaggio ja Giovanni Baglione suosivat maalauksissaan tummia värisävyjä ja pimeyttä (Forsström 2012, 101). He käyttivät yöaiheissa teoksissaan chiaroscuro tekniikkaa. Chiaroscuro eli valohämy tarkoittaa samanaikaisesti ”kirkasta” (chiaro) että ”pimeää” (oscuro). Maalauksissa tämä yhdistelmä näkyy tummien ja vaaleiden sävyjen asteittaisena vaihteluna, vähittäisenä siirtymisenä valosta varjoon. (Cumming 2009, 481.) Tekniikka tulee esiin esimerkiksi Georges de la Tourin teoksessa *The Dream of St. Joseph (n.1628–1645)* (Liite 8). Barokin ajan taiteilija Rembrandt Harmensz van Rijn merkitys chiaroscuro-maalaustekniikan kehittäjänä oli suuri (Forsström 2012, 101). Hänen kuuluisin teos *Yöpartio (1642)* (Yöpartio (maalaus), hakupäivä 28.3.2014) on yksi maailman tunnetuimpia maalauksia (Night in paintings (Western art), hakupäivä 7.3.2014).

Jo vuosisatoja sitten yötaivas kiehtoi ihmisiä äärettömän arvoituksellisuutensa takia: tähdet valaisivat pimeää, mutta taivaalla nähdyt oudot ilmiöt täyttivät sydämen pelolla (Forsström 2012, 130). Kaukoputken kaltaisten keksintöjen avulla taivasta pystyttiin tutkimaan tarkemmin kuin koskaan ja ihmiset alkoivat ymmärtää sen ajatonta kauneutta. Yötaivaan salaperäisten salaisuuksien vuoksi yön tematiikka on kiehtonut taiteilijoita vuosisatojen ajan. Tarkemmin tähtitaivasta käsittelen teososan työprosessia selostavassa luvussa.

Yö on koettu arvaamattomana vuorokauden aikana verrattuna päivään: yötä ei voida hallita ja leviävää pimeyttä on mahdoton pitää aisoissa. Yön mahti on saanut ihmisen tuntemaan itsensä voimattomaksi ja se on aina vaivannut ihmiskuntaa. (Forsström 2012, 14–15.) Arvaamattomuutensa vuoksi yö on usein rinnastettu naiseen. Yön ihmeelliset taikavoimat takaavat sen että, päivän aikana voimattomat ja heikot, saavat yön laskeutuessa aivan erityiset voimat: naisista tulee noitua, tietäjiä, pimeyden papittaria ja selvänäkijöitä, joiden pahat voimat saavat kauhua aikaan. Naista on kuvattu yönä jo vuosisatoja: aina Michelangelon *La Nuit – Yö (1526–1531)* (Alexandre 2005, hakupäivä 28.3.2014) veistoksen ajoilta nykypäivään saakka.

Romantiikan aikaisessa taiteessa naista kuvataan muun muassa Goyan teoksessa *Sleep* (Sleep, hakupäivä 28.3.2014) ja Jean-Leon Gérômen teoksessa *La Nuit (1850)* (Jean Léon Gérôme (1824-1904): 'La Nuit', hakupäivä 28.3.2014), jossa yö esiintyy taivaalla leijuvan puolialastoman naisen muodossa. John Atkinson Grimshaw puolestaan teki maalauksia, joissa yötä symboloivaa naista kuvataan keijukaisen muodossa. Surrealisti Luis Ricardo Falero maalasi kuvia alastomista kuun nymfeistä ja noidista Faustlegendan innoittamana (Forsström 2012, 92). Teos *Musa de la noche (Yön muusa 1880)* (musa de la noche – luis ricardo falero, hakupäivä 2.4.2014) kuvaa yötaivaalla luudanvarrella lentävää alastonta noitaa ja maalaus *Ninfa de la Luna (Kuun nymfi 1883)* (Liite 9) esittää nimenomaisesti kuun nymfiä. Surrealismin taiteessa nainen tulee esille myös Marc Chaqallin maalauksissa *For Vava (1955)* (For Vava, hakupäivä 2.4.2014) ja *Newlyweds with Eiffel Towel in the Background (1983)* (Newlyweds with Eiffel Towel in the Background, hakupäivä 2.4.2014) sekä Wojciech Siudmakin teoksessa *Arome of Night (Arome Of Night, hakupäivä 2.4.2014)*, jossa keskeisenä elementtinä on pilvistä nouseva alaston naishahmo. Teokset kuvaavat sitä kuinka nainen on aina ollut miehille samanlainen ratkaisematon mysteeri kuin yö (Forsström 2012, 92).

Yöaiheisissa taideteoksissa yleinen piirre on tiettyjen eläinten kuvaaminen. Yön pimeään piiloutuvat villieläimet synnyttivät kauhua ja pelkoa ihmisten mielissä. Ulkona liikkuminen oli vaarallista ja pelottavaa eikä yöeläimistä pidetty, vaan ne yhdistettiin paholaiseen ja luonnottomaan elämäntapaan. Öisissä taideteoksissa kuvattuja eläimiä on muun muassa susi, pöllö, hevonen, kissa ja lepakko. Susi ja pöllö ovat esillä teososan kollaaseissani *Lapsuus* (Liite 3) sekä *Tulevaisuus* (Liite 5), joten niitä käsittelem tarkemmin seuraavassa luvussa.

Hevonen on kuvattu usein taiteessa ja myyteissä sekä hyvän että pahan symboleina. Se on mystinen ja yliluonnollinen olento, jonka on entisaikaan uskottu pystyvän kulkemaan elämän ja kuoleman rajan välillä. (Forsström 2012, 218–219.) Kissa on yöeläin ja siksi se yhdistetään yleisesti pimeyden voimiin. Musta kissa voi olla valepukuinen noita: tämän vuoksi mustaa kissaa on pidetty epäonnen tuojana ja pahuuden ennusmerkkinä. (Cooper 1984, 60–62.) Lepakko puolestaan on väärinymmärretty eläin ja siksi suurin osa siihen liittyvästä taiteen symboliikasta on negatiivista. Kansantarinoissa lepakot yhdistetään noitiin ja vampyyreihin, jonka vuoksi niitä pidetään pahuuden olentoina. Yön eläimiä on esillä teoksissa *Painajainen (The Nightmare, 1781)* (Liite 10), *The*

Night of Enitharmon's Joy (1795) (The Night of Enitharmon's Joy, hakupäivä 28.3.2014) ja *Rosalind the Medium (2013)* (Liite 7).

Yö koettiin tuonpuoleisen kaltaisena varjojen valtakuntana, jota asutti mitä hirveimmät olennot. Se oli tuntematon hämärän vyöhyke, joka pysyi mysteerinä eläville silmille. (Forsström 2012, 61.) Yö ja pimeys ovat kautta aikojen synnyttäneet negatiivisia mielikuvia, sillä se on aina edustanut marginaalisuutta ja vajavaisuutta suhteessa päivään (Forsström 2012, 13). Yö esitetään usein pahuuden ja vaaran aikana, jona hirviöt lähtevät liikkeelle. Hirviöt voivat olla oman mielikuvituksen ja unien synnyttämiä painajaismaisia olentoja tai legendoja, kuten vampyyreitä, kummituksia, noitia, demoneita ja ihmissusia. Pyrin tuomaan yön petoja esille teoksessa *Lapsuus* (Liite 3), jossa pimeydestä erottuu kaksi tarkastelevaa silmäparia.

Yötä esittäviin vaikuttavimpiin teoksiin voidaan katsoa Fuselin romantiikan aikainen maalaus *Painajainen (The Nightmare, 1781)* (Liite 10). Siinä julman näköinen demoni tai joku muu pimeän olento kyykkii selällään makaavan naisen rinnan päällä. Taustalla näkyy aavemaisesti tuijottava hevosen pää, muuten tausta on hyvin tumma.”Kauhun ikoniksi noussut maalaus kertoo siitä, että romantiikan aikakausi nosti esiin unet, hallusinaatiot, noidat ja paholaiset myös kuvataiteessa.” Teoksesta tuli nopeasti painajaisen ja yössä vaanivien olentojen universaali vertauskuva. (Forsström 2012, 215.) Yön hirviöitä kuvataan myös Francisco Goyan etsausteoksessa *Järjen uni synnyttää hirviöitä (n.1797)* (The Sleep of reason Produces Monsters, hakupäivä 28.3.2014). Noitia ja noituutta hän kuvasi teoksessa *Noitasapatti (1789)* (Witches Sabbath, hakupäivä 28.3.2014) sekä maalauksessa *The Incantation (1798)* (Incantation, hakupäivä 28.3.2014). William Blaken kynällä, musteella ja vesiväreillä tehty teos *The Night of Enitharmon's Joy (1795)* (The Night of Enitharmon's Joy, hakupäivä 28.3.2014) esittää yön ja noituuden jumalatar Hekatea painajaismaisessa maisemassa.

Unten ja unienmaailmojen kuvaaminen on myös yleinen elementti öisissä taideteoksissa. Unia on nähty kautta aikojen: joskus niiden kuviteltiin olevan demonien aiheuttamia, mutta olemassa oli kuitenkin myös unia, joita Jumala lähetti ihmisille. Jotkut ihmiset pyrkivät unia tulkitsemalla kirjoittamaan uusiksi kohtalon kirjaa hallitsemalla tulevaisuutta ja unissa ennustettuja onnettomuuksia. (Forsström 2012, 35–36.) Painajaismaisia unen kuvauksia on nähtävissä Henry Fuselin ja Francisco Goyan töissä. Unien ihmeellisiä maailmoja puolestaan kuvataan surrealisti Jacek Yerkan teoksissa *Autumn* (Liite 11),

The dream (2011) (Yerka 2011, hakupäivä 2.4.2014) ja *Night reading (2013)* (Yerka 2013, hakupäivä 2.4.2014) sekä nykyajan taiteilijan Louise Robinsonin digitaalisissa teoksissa *The Midnight Folk (2009)* (Robinson 2009, hakupäivä 2.4.2014), *Ghosts in the Valley (2010)* (Robinson 2010, hakupäivä 2.4.2014) ja *Rosalind the Medium (2013)* (Liite 7). Unenomaisia epätodellisia maailmoja olen pyrkinyt luomaan myös teososan kollaaseihini, joissa on monia todellisuutta vastaan kamppailevia elementtejä.

Vaikka menneisyyden ihmiset pelkäsivät yötä, he tiedostivat jo varhain yön kauneuden: renessanssin aikana ajateltiin yön olevan musta ja synkkä, mutta samalla monet sen ajan filosofit ja runoilijat löysivät yöstä paljon kauneutta eivätkä olleet tunteettomia yön lumovoimalle (Forsström 2012, 18). Yön ei tarvitse siis olla pelkästään kauhujen ja pelkojen näyttämö vaan siinä on ollut myös paljon kaunista ja lumoavaa. Yön kauneus tulee parhaiten esiin maisemakuvissa, joiden kuvaaminen yleistyi 1700-luvulta lähtien ja oli erityisen yleistä akateemisen taiteen aikaan. Romantiikan ajan taiteilijaa John Atkinson Grimshawia yö kiehtoi vuorokauden aikana: hän onkin tunnettu yöaikaisista satama- ja katumaisema teoksistaan. (Simkin 2013, hakupäivä 14.1.2014.) Yö tulee esiin maalauksissa *A Moonlit Lane (1874)* (A moonlit lane, hakupäivä 28.3.2014) ja *Battersea Bridge (1885)* (Battersea Bridge, hakupäivä 28.3.2014). Myös taiteilijat Donato Creti, Frederic Church, Thomas Cole, Albert Bierstadt, Maurice Prendergastin maisemakuvissa yö on esillä positiivisessa valossa. Edgar Hilaire Degasin ja Marc Chagallin teoksissa kuvataan öisen kaupungin elämää. Yön kauneus näkyy myös Tom Walkerin, Ryan Wrightin ja M. Dillonin valokuvissa.

Nykyajan ihmisen on vaikeaa ymmärtää, kuinka pelottava ja pimeä yö menneisyydessä oli. Yö tuli varhain ja ihmisillä oli valonlähteenään vain kynttilä tai öljylamppu. Ennen tulenteon taitoa ihmiset kyyhöttivät pimeässä täysin avuttomina. Ei siis ihme, että yö herätti mielikuvituksen pelottavimmat olennot ja demonit eloon. (Forsström 2012, 50.) Kynttilöin, lyhdyin, soihtujen ja muunlaisten liekkien valaisemia öitä on nähtävissä Georges de La Tourin, El Grecon, Antoine Watteauin ja Jean-François Milletin maalauksissa. Jacek Yerkan surrealistisessa teoksessa *Autumn* (Liite 11) tulen lämmin valo hehkuu maan alta ja puunrunkojen sisältä.

Vielä keskiajalla ja renessanssin aikaan taiteilijat olivat sijoittaneet yötä kuvaavat teokset etupäässä raamatulliseen ympäristöön, joissa valo ei tullut kuusta vaan se oli jumallista valoa (Forsström 2012, 142). Ylimaallista valoa on esillä Jean-Honoré Fra-

gonardin, Tintoretton, Caravaggion, Giovanni Baglione ja François Boucher teoksissa. Romantiikan aikaan kuunvalon ainutlaatuisuus ja kauneus kuitenkin löydettiin aivan uudella tavalla (Forsström 2012, 142). Kuun valaisemia öisiä maisemia on nähtävissä myös akateemisen taiteen ajalta muun muassa taiteilija Caspar David Friedrichin teoksissa *Inside the Forest under the moonlight* (Inside the Forest under the moonlight, hakupäivä 28.3.2014) ja *Two Men Contemplating the Moon (n.1825)* (Two Men Contemplating the Moon, hakupäivä 28.3.2014). Maalauksissa yön kuvaus rauhallista sekä mieltiskelevää ja niistä huokuu ihmisen yhteys luontoon ja yön hiljaisuuteen. Taiteilija Thomas Colen maalaus *Moonlight (1834)* (Liite 12) esittää kaunista öistä maalaismaisemaa. Kuunvaloa taiteessa käsitellen tarkemmin teososan työprosessia käsittelevässä luvussa.

Syy romantiikan kauden kuun palvontaan oli surullinen totuus siitä, että kuun jumalatar Selenen valtakausi oli hiipumassa. Teknologian kehityksen mukanaan tuoma valon valankumous oli kumoamassa kuunvalon keinotekoisella valaistuksella. (Forsström 2012, 144.) Sähköllä valaistuja kaupunkimaisemia nähdään John Atkinson Grimshawin, Vincent van Goghin, René Magritten, Kaj Stenvallin ja Janis Miglavsinsin teoksissa. Osa taiteilijoista ihaili uutta ikuista päivää, mutta osa haikaili salaperäisen ja rauhoittavan pimeän perään. Läpikotaisin valaistu kaupunki koettiin uhkaavana ja osa taiteilijoista pakeni kaupungin hälyä ja kirkkaita valoja maaseudulle, jossa vallitsi pehmeämpi, inhimillisempi valo. (Forsström 2012, 392.)

4 TEOSOSAN TYÖPROSESSI

Teososana tein kolme A3-kokosta kollaasia, joissa käytin yötä ja yön elementtejä. Kollaasi on tekniikka, joissa erilaisia materiaaleja yhdistetään samaan teokseen. Siihen voi käyttää millaista liimattavaa materiaalia tahansa kuten esimerkiksi erilaisia papereita, sanomalehtiä, valokuvia, pahvia, kankaita, hiekkaa, puuta ja esineitä. (Kollaasi, 26.2.2014.) Aiheena minulla oli oma suhtautuminen yöhön lapsuudesta nykyhetkeen unien maailmojen kautta kuvattuna. Kolme teosta käsittelee lapsuutta (Liite 3), nuoruutta (Liite 4) ja tulevaisuutta (Liite 5).

4.1 Teososan suunnittelu ja materiaalit

Työprosessi alkoi päättämällä millaisesta näkökulmasta halusin käsitellä yötä: päädyin omakohtaiseen yön kokemiseen, sillä se tuntui parhaalta tavalta lähestyä aihetta. Yö on ollut minulle aina tärkeää pohdinnan, rauhan ja inspiraation aikaa, joten sen kuvaaminen oppinäytetyössä tuntui sopivalta. Suunnitteluvaiheessa päädyin kolmeen teokseen, joissa käsitelisin yöaikaa eri elämänvaiheiden kautta hyödyntäen tutkimieni öisten teosten yleisiä yön ilmaisemiskeinoja. En halunnut teoksista realistisia, siksi pyrin tuomaan niihin unenomaisia elementtejä, maisemia ja tunnelmaa. Teosten pohjana käytin A3:sen kokoista valkoista piirustuspaperia, sillä siihen oli helppo löytää sopivan kokoista materiaalia muun muassa lehdistä.

Päätin toteuttaa teokset piirtämällä mustavalkoiset ihmishahmot ensin lyijykynällä (Liite 13), sitten tussia ja mustaa värikynää käyttäen ja liittämään ne erilaisista materiaaleista luotuun öiseen maisemaan. Mustavalkoiset ihmishahmot sopivat öiseen maisemaan ja luovat kontrastia värikkään taustan kanssa. Lisäksi ne luovat ajattomana ja neutraalin vaikutelman: ihmishahmo voi olla kuka vain hiusten- ja silmienväristä riippumatta. Lisäksi ihmishahmojen värityömyys korostaa sitä, etteivät teosten tilanteet ole realistisia vaan salaperäisen yön ja unien maailmojen kuvauksia.

Värimaailmaa otin tutkimistani öisistä teoksista. Yötä kuvataan usein eri sinisen sävyillä, harmaalla ja dramaattisilla mustaan tai harmaaseen taitetuilla värisävyillä. Dominoiva väri on kuitenkin yleensä musta. Sinisen sävyistä värimaailmaa on esillä Vincent van Goghin teoksessa *Tähtikirkas yö (1889)* (Liite 6) ja Donato Cretin teoksissa

Astronomical Observations. The Moon (1711) (Astronomical Observations. The Moon, hakupäivä 28.3.2014) sekä *Astronomical Observations. Jupiter* (Astronomical Observations. Jupiter, hakupäivä 28.3.2014). Mustaa värimaailmaa puolestaan on esillä Rembrandt Harmensz van Rijn maalauksessa *Yövärtio (1642)* (Yövärtio (maalaus), hakupäivä 28.3.2014), Luis Ricardo Faleron teoksessa *Ninfa de la Luna (Kuun nymfi 1883)* (Liite 9) ja El Grecon teoksessa *A boy blowing on an ember to light a candle (n.1570)* (A boy blowing on an ember to light a candle, hakupäivä 28.3.2014).

Värinä musta yhdistetään positiivisessa mielessä valtaan, tyylikkyyteen ja muodollisuuden sekä varjopuolella kuolemaan, pahuuteen ja mysteerisyyteen. Musta on salaperäinen väri, joka symboloi pelkoa, tuntematonta ja surua. Taiteessa musta luo syvyyssvaikutelmaa ja tumma tausta synnyttää salaperäisen vaikutelman. (Color Meaning, hakupäivä 31.1.2014.) Sininen ja musta sopivat mielestäni tarkoitukseen parhaiten ja ne ovat dominoivia värejä öisissä kollaaseissani. *Lapsuus* -teoksessa (Liite 3) värimaailmaan on lisätty tytön huulten ja mekon kautta punaista ja kaniin sekä höyhenen kautta valkoista väriä. *Tulevaisuus* -kollaasissa (Liite 5) värimaailmaa rikastavat naisen valkoinen mekko, unisiepparissa roikkuvat vaalean ruskeaa, valkoista ja sinisen erisävyjä yhdistävät sulat sekä unisiepparin ruskeat ja beigeet helmet.

Materiaaleina käytin tulostettuja kuvia, lehtikuvia, silkkipaperia, hopeaa hieman kimaltavaa paperia ja muita papereita, lyijykynää, tusseja, mustaa värikynää, valkoista maalikynää, höyhenen, askarteluveistä, harppia, paperileikkuria, rei'itintä, saksia ja paperiliimaa. Alussa tehdyt suunnitelmat toteutuivat hyvin, vaikka tekovaiheessa niihin tulikin pieniä muutoksia ja lisäyksiä jotka loivat viimeisen silauksen teoksille.

4.2 Lapsuus

Ensimmäisessä, lapsuudestani kertovassa, teoksessa (Liite 3) halusin tuoda esille yön taianomaisia ja uskomattomia piirteitä sekä lapsen viattomuutta, uteliaisuutta ja innostusta. Lisäksi siinä käsitellään pelkoa pimeää ja yötä kohtaan. Sommittelultaan teos noudattaa kultaista leikkausta. Aloitin piirtämällä tytön aluksi lyijykynällä, sitten vahventamalla reunat ohuella tussilla ja lopulta värittämällä tyttöä mustalla värikynällä luoden varjoja ja syvyyssvaikutelmaa. Hiukset piirsin ohuella tussilla ja mustalla värikynällä elävöittämään teoksia ja hahmoja. Samalla tekniikalla tein myös muiden teosteni nais-

hahmot. Piirsin tytön istuma-asentoon kädet sylissä kämmenet ylöspäin. Kasvojen ilme on ihaileva, hämmästynyt ja viaton, joka tulee esille hieman aukinaisesta suusta ja kirkaista silmistä. Halusin korostaa tytön suuta ja ilmettä käyttämällä värikästä lehdestä leikattua suuta hänen muuten mustavalkoisilla kasvoillaan. Suuta muokkasin hieman mustalla kynällä ja valkoisella maalitussilla.

Tytön hiukset on edestä letitetyt ja loput valuvat rintakehän päälle avonaisia käsiä kohti. Käsissään hänellä on valkoinen höyhen (Liite 14), joka merkitsee suojaa, suojelusta, turvaa, rauhaa ja hyviä asioita (Sarrala 2009, 101). Lisäksi sen valkoinen väri ja herkkyys viittaavat viattomuuteen ja puhtauteen. Se on ikään kuin tytön hyvän onnen esine, jonka vuoksi hänen ei tarvitse pelätä olla yksin öisessä metsässä. Päällään hänellä on tilkkutäkkimäinen murretun vaaleanpunaisen ja purppuran sävyinen mekko, jonka kokosin erilaisista lehdistä löytyneistä materiaaleista. Tilkkutäkkimäinen vaate tuo väriä muuten sinisävyiseen teokseen ja korostaa lapsen värikyyttä ja elämänintoa. Lisäksi se luo turvallisuuden tunnetta, sillä siitä tulee mieleen äidin tai mummon ompelema tilkkutäkki.

Taustalla on sinisävyinen metsä, jonka valaisee täysikuu. Lehtimainoksesta löytynyt kuu on asetettu vaakakuvan keskelle ylös, josta se näkyy vain puoliksi. Rajasin kuun osittain pois, jotta teoksen metsän tunnelma olisi tiiviimpi ja katsoja ymmärtäisi taivaan jatkuvan korkeuksiin saakka. Samalla asettelu tuo esille tytön ja kuun suuren välimatkan, vaikka kuvassa ne näyttävätkin olevan hyvin lähekkäin. Valonsäteet jakaantuvat kuusta joka suunnalle sinisellä tähtitaivaalla. Kuunvalolla valaiseminen on erittäin yleistä yöaiheisissa taideteoksissa: suurin osa tutkimistani teoksista sisälsi yötaivaan ja siellä hohtavan kuun. Kuunvalo antaa siivet mielikuvitukselle, fantasiolle sekä synnyttää unia ja unelmia. Kuunvalossa ihminen kykenee murtamaan arkielämän kahleet ja löytämään itsensä jostain todellisuuden ja kuvitelmien hämärältä vyöhykkeeltä. Uskomuksiin kuuluu, että kuunvalo voi saada jopa kuolleet heräämään henkiin: hopeaisessa valossa voi jälleen kohdata edesmenneen rakkaansa. (Forsström 2012, 149.) Kuu on aikojen kuluessa innoittanut lukuisia taiteilijoita: erityisesti romantiikan ajan taiteilijat, kirjailijat ja säveltäjät ottivat kuunvalon hopeoimat maisemat keskeiseksi aiheekseen. Muun muassa taiteilijoiden Donato Cretin, Caspar Friedrichin, John Atkinson Grimshawin ja Frederic Churchin maalauksissa loistaa kuu. Sitä on kuvattu myös Thomas Colen maalauksessa *Moonlight (1834)* (Liite 12).

Teoksen sininen tähtitaivas on kirkkaasti kuun valaisema. Etsin taustaksi sopivan tähti-taivaan Internetistä ja tulostin sen A3-kokoiselle paperille. Taivaalla tuikkivat pyöreät tähdet näyttävät leijailevan kuin lumihiutaleet tai auringonvalossa kimaltelevat pölyhiukkaset luoden teokseen salaperäisen, ihmeellisen ja unenomaisen tunnelman, jota monet taiteilijat ovat käyttäneet yöaiheisissa teoksissaan: unien ihmeellisiä maailmoja kuvataan Jacek Yerkan teoksissa *Autumn* (Liite 11) ja *Night reading* (Yerka 2013, hakupäivä 2.4.2014) sekä Louise Robinsonin digitaalisissa teoksissa *The Midnight Folk* (Robinson 2009, hakupäivä 2.4.2014), *Rosalind the Medium* (Liite 7) ja *Ghosts in the Valley* (Robinson 2010, hakupäivä 2.4.2014). Yhteistä niillä on epätodellinen elementtien asettelu sekä utuinen tunnelma, joka on tunnusomaista unille.

Miljööksi valitsin metsän, koska halusin sijoittaa tytön johonkin syrjäiseen mahdollisesti pelottavaksi luokiteltavaan paikkaan yksin. Tyttö istuu kuvan alalaidassa vasemmalla puolella ja hänen takanaan ja ympärillään on erisävyisiä sinisiä puunrunkoja. Puiden eri materiaaleilla halusin luoda vaihtelevaisuutta ja syvyysvaikutelmaa maisemaan. Materiaalit löysin lehdistä ja vuosien varrella keräämistäni erilaisista kollaasimateriaaleista. Puut ovat erittäin yksinkertaisia, sillä en halunnut niiden vievän huomiota teoksen muilta yksityiskohdilta. Lehtien tai havujen puute viittaa siihen, että teos on rajattu hyvin lähelle maata. Halusin, että yötaivas tulee puiden lomasta mahdollisimman hyvin esiin. Puiden alastomuus korostaa tytön herkkyyttä ja haavoittuvuutta vaaroja kuhisevassa metsässä. Metsän kuvaaminen on yleistä yöaiheisissa teoksissa: muun muassa taiteilijoiden Antoine Watteau, François Boucherin ja Albert Bierstadtin teosten tapahtumat sijoittuvat öiseen metsään. Jacek Yerkan teoksessa *Autumn* (Liite 11) kuvataan ihmeellistä unenomaista metsää, jonka tunnelma on hyvin epätodellinen.

Maa, jolla tyttö istuu, on mustaa lehdestä löytämäni paperia: sen on tarkoitus korostaa metsän pimeyttä, jonka halusin luoda kuvan alatasolle. Kuvan alalaitaan pyrin sijoittamaan jotain, mitä lapsi voisi pelätä. Puiden lomasta kuvan alatasolta kurkistelee kaksi oranssia silmäparia. Pelottavat pimeästä kurkistelevat silmäparit kuuluvat mustille susille, joista toinen seisoo aivan tytön takana vasemmassa laidassa ja toinen loikoilee kuvan oikeassa alakulmassa. Halusin susien sulautuvan taustaan mahdollisimman hyvin, siksi valitsin niiden turkin väriksi mustan. Sijoitin sudet syrjään ja osittain piiloon jähmettyneinä tarkkailemaan tyttöä, jotta vaaran tunne olisi teoksessa läsnä. Ajatuksena oli, että vaikka yö onkin pelottava outojen ääniensä ja varjoihin kätkeytyvien vaarojensa kautta sen kauneus ja ihmeellisyys päihittää pelon.

Susia on kuvattu yötä esittävässä teoksissa kautta aikojen. Sen julma hahmo nousee suoraan menneisyyden myyttisestä tarustosta, jolloin suden pelko oli aiheellista: susilaumat saattoivat tunkeutua jopa isoihin kaupunkiin, jossa ne hyökkäilivät heikoimpien kimppuun. (Forsström 2012, 292.) Suden verenhimo tekee siitä pahuuden, pimeyden, helvetin ja kuoleman vertauskuvan sekä noitien ja paholaisen liittolaisen (Forsström 2012, 295.) Sutta kuvataan Frederic Remingtonin (1861–1909) maalauksessa *Moonlight, Wolf* (n. 1909) (Moonlight, Wolf, ca. 1909, hakupäivä 2.4.2014) sekä Salvador Dalin teoksessa *The Moon* (The Moon, hakupäivä 2.4.2014). Sudet leikkasin kuvasta, jossa oli mustaa turkkia ja liimasin niille oranssista paperista, tussista ja valkoisesta maalikynästä tehdyt silmät. Valoa ja varjoa loin käyttämällä valkoista maalikynää ja mustaa tussia.

Tyttö ei kuitenkaan pelkää tai huomaa susia, sillä hänen huomionsa on kiinnittynyt ilmassa leijuviin läpikuultaviin kaneihin. Silkkipaperista leikatut ja valkoisella maalikynällä piirretyt kanit leijailevat tytön ympärillä pitäen tälle seuraa. Halusin taivaalle jotain lapselle uskomatonta, joka tekisi yöstä taianomaisen: kanit voivat esittää yön henkiä, kaivattua edesmennyttä läheistä, heimojen esi-isiä, unien sanansaattajia, keijuja valeasuissa tai jotain muuta mukavaa. Ne liitetään vikkeliälikkeisyyteen, uteliaisuuteen sekä varovaisuuteen ja näiden ominaisuuksien kautta muistuttavat hyvin paljon lapsia. Lisäksi ne kuvaavat intuitiota ja oivaltavia henkisiä kykyjä. Unessa valkoinen kani voi osoittaa tien alitajunnan syövereihin. (Sarrala 2009, 61.) Kuvassa tyttö voi siis keskustella alitajuntansa kanssa puhutellessaan leijuvia kaneja. Lempieläimeni lapsena oli kani, joten se tuntui sopivalta valinnalta tytön seuraan. Inspiraatiota sain Louise Robinsonin digitaalisista teoksista *Ghosts in the Valley* (Robinson 2010, hakupäivä 2.4.2014), *Rosalind the Medium* (Liite 7) ja Audrey Kawasakin teoksesta *Lili and her Ghosts* (2011) (Kawasaki 2011, hakupäivä 2.4.2014).

4.3 Nuoruus

Nuoruuttani kuvaavassa teoksessa (Liite 4) halusin tuoda esille itsensä etsimistä yön elementtien kautta. Kollaasissa käsitellään itsetuntemuksen kasvamista, sielun elämän tutkimista ja erilaisia kasvamiseen liittyviä tuntemuksia. Halusin luoda tunnelmasta intiimin ja tiiviin, jossa yö toimii salaisen tapaamisen kulisseina. Piirsin neidon sivuprofiili-

lin, kasvot kollaasin vasempaan reunaan päin suunnattuna. Neidon ilme on tyyni ja rauhallinen, mutta siinä on myös iloa, voimaa ja itsevarmuutta. Huulilla on nähtävissä pieni hymykare, kuin hän tietäisi tai ymmärtäisi jotain tärkeää.

Neidon pitkät lainehtivat hiukset valuvat pitkin selkää alaselkään saakka. Hiuksissaan hänellä on seitsemän vaaleansinistä tähteä. Luku seitsemän on pyhä ja lukumystiikan mukaan maaginen luku, joten tähdet liittävät neidon maagiseen ja yliluonnolliseen yön maailmaan (Sarrala 2009, 283). Neidon oikea käsi on kohotettu eteen koskettamaan hänen edessään istuvan karhun päätä ja vasen käsi lepää hänen sylissänsä. Yllään hänellä on yötaivasta esittävä mekko, joka kohoaa oikeasta alakulmasta teoksen taustana toimivaksi taivaaksi. Halusin yhdistää tytön taustaan ja siksi tein mekon jatkumaan taivaalle saakka. Mekko luo taivaankannen karhun ja neidon tapaamispaikan ylle samalla korostaen sitä, että kaikki kuvassa on yhteydessä tyttöön: teos kuvastaa neidon ajatusmaailmaa jokaisen elementtinsä kautta. Tähtitaivaan tulostin A3-kokoiselle paperille Internetistä ja tähdet leikkasin lehdestä löytyneestä materiaalista.

Tähtitaivaan leikkaavat tummansiniset kumpupilvet oikeasta alalaidasta vasempaan ylänurkkaan. Halusin rikkoa taustan tasaisuuden ja luoda tunnelmaan lisää mystiikkaa, vaihtelevuutta ja rauhatonta tunnelmaa. Pilvet kohoavat samalta suunnalta kuin mekko öiselle taivaalle: ne viittaavat neidon ajatuksissa kaivertaviin ongelmiin, jotka vielä esittävät näkemästä kaiken kirkkaasti. Neito löytää vastaukset pohdintoihinsa, kun tähtitaivas loistaa kirkkaana hänen takanaan. Monissa tutkimissani yöaiheisissa teoksissa yötaivaalla leijailee pilviä: ne luovat yöhön rauhattoman ja salaperäisen tunnelman. Muun muassa Vincent van Goghin, John Atkinson Grimshawin, Paul Cézannen ja Luis Ricardo Faleron yöaiheisissa maalauksissa kuvataan pilviä.

Karhun leikkasin lehdestä löytyneestä musta-valkoisesta kuvasta, jolle piirsin rajat valkoisella maalikynällä. Aluksi tein karhun samaan tyyliin neidon kanssa tussilla ja mustalla värikynällä piirtäen, mutta koin sen vievän liikaa huomiota tytöltä ja taustalta. Tumma karhu toimi paremmin kollaasissa ja valkoiset reunat erottavat sen jo valmiiksi tummasta taustasta ja luovat yliluonnollisen ja epätodellisen tunnelman. Tunnelmaa korostaa karhun valkoinen tyhjä katse, joka saa ajattelemaan näkeekö karhu toisen ulottuvuuden maailmaan. Karhu yhdistetään hellyyteen, äidillisyyteen ja hoivaamiseen ja se on yleensä feminiininen merkki, mutta siihen liittyy myös miehisiä vertauksia kuten voimaa ja vahvuutta (Sarrala 2009, 123). Kollaasissa se merkitsee miestä, naista, äitiä,

isää, siskoa, veljeä, ystävää, rakastajaa, tuntematonta tai omaa sisintä salaisuutta. Sen merkitys muuttuu neidon alitajunnaisten ajatusten mukaan ja karhun tarkoitus on auttaa neitoa löytämään itsensä. Karhu toimii neidon suojelevana voimaeläimenä ja elämänopeettajana arkipäiväisissäkin valinnoissa.

Vaakakuvan yläreunassa on kuvia kuusta kuunkierron eri vaiheissa. Mustavalkoiset kuun kuvat tulostin Internetistä, koska halusin välttämättä kuunkierron vaiheet esille teokseeni. Täysikuu on kuvan keskellä ylhäällä, sen vasemmalla puolella kasvavan ja oikealla pienenevän kuun vaiheita. Kuun vaiheilla on merkityksensä: kuun kasvu, täydenkuun aikainen kirkkaus, kuun pieneneminen ja uudenkuun salaperäinen pimeys on iänikuinen arvoitus, jota käytetään elämän ja kuoleman symboleina. Uusikuu puolestaan symboloi uudelleensyntymistä. (Bond 2002, hakupäivä 31.1.2014.)

Kuu ja nainen on yhdistetty toisiinsa naisen tunnepitoisen ja ailahtelevan luonteen takia. Kuun vaiheet on rinnastettu naisen biologiaan, kuukautiskiertoon ja raskauteen. Uskottiin myös että naiseuden eri ilmenemismuodot on yhteydessä kuun vaiheisiin: uusikuu on kaino nuori neitsyt ja täysikuu yhdistetään hedelmälliseen äiti-jumalaan Seleneen. (Forsström 2012, 146–147.) Kuuta onkin pidetty yötaivaan kuningattarena, jota tähtikeijut ympäröivät (Forsström 2012, 140). Kollaasissa kuut viittaavat nuoruuden aikana tapahtuviin muutoksiin ja ajankuluun. Yötä symboloivia naisia on kuvattu Giotto di Bondonen, John Atkinson Grimshawin, Wojciech Siudmakin Jean-Leon Gérômen ja Luis Ricardo Faleron maalauksissa. Myös Michelangelon veistoksen *La nuit – Yö (1526–1531)* (Alexandre 2005, hakupäivä 28.3.2014) naishahmo symboloi yötä.

Karhun ja neidon alla oleva maa in epätasaista tummanharmaata kiven pintaa jäljittelevää materiaalia, jota löysin lehdestä. Sen ympärille leikkasin mustavalkoisesta paperista kivien tai maan epätasaisuuden näköisiä palasia reunustamaan aluetta. Tummat reunat rajaavat hahmot teoksen sisälle ja tilanne vaikuttaa tiiviimmältä. Maan halusin olevan mahdollisimman yksinkertainen ja paljas: se on pala todellisuutta, joka sitoo neidon todelliseen maailmaan. Mustavalkoinen ja ankean näköinen alusta korostaa teoksen muiden elementtien ihmeellisyyttä. Neidon ja karhun kohtaaminen näyttää tapahtuvan kuin toisella planeetalla maan ja taivaan elementtien epätodellisen yhdistelmän vuoksi.

Teoksen leikkaa pystysuunnassa kuusi pylvästä, jotka muodostuvat monista erilaisista sinisävyisistä materiaaleista: kolme pylvästä on teoksen vasemmassa reunassa ja toiset

kolme oikealla puolella. Pylväät tein liimaamalla A4-arkille erilaisia materiaaleja pitkinä suorakaiteen muotoisina palasina vaakasuoraan ja leikkaamalla siitä eri paksuisia pylväitä pystysuorassa linjassa, niin että pylväät muodostuvat eri materiaaleista kasatuista suorakaiteen muotoisista palikoista. Ne tuovat muuten hyvin tummaan teokseen lisää väriä ja epätodellisuuden tuntua sekä tiivistävät neitoa ja karhua lähemmäs toisiinsa. Ne voivat esittää pylväitä, puita tai ajatuksenlankoja jotka pyrkivät löytämään vastauksia jostain korkeampaa. Pylväät muodostavat kollaasin reunoille verhon, joka voi kätkeä karhun ja neidon taakseen piiloon tehden kohtaamisesta salaisen.

Pylväisiin liitin kuusi puolikuun muotoista erikokoista palasta niin, että kussakin pylväässä on kiinni yksi. Palaset ovat hopeaa hieman kimaltavaa korttipaperia, jotka heijastavat kauniisti valoa. Palaset jäljittelevät kollaasin yläreunassa olevia kuun muotoja ja lisäävät teokseen epätodellisuuden ja unenomaisuuden tuntua. Vähän heijastavat puolikuun muotoiset palaset ovat peilejä, joista neito näkee itsensä kun on kasvanut ja oppinut ymmärtämään itseään ja maailmaa paremmin. Toistaiseksi ne vain kimaltelevat kuun loisteessa hopeaisina kuin tähdet ja odottavat aikaansa hivuttautuen vähävähältä pylväiden takaa esiin.

4.4 Tulevaisuus

Kolmannessa kollaasissani (Liite 5) käsittelen tulevaisuutta, siihen liittyvää epävarmuutta ja pohdintaa. Se kuvastaa vahvasti tämän hetkistä elämäntilannettani ja tunnetiloja tulevaisuutta kohtaan. Teoksessa on esillä yöllinen valvominen, mietintä ja ratkaisujen etsiminen. Piirsin naisen selkä katsojaan päin istumaan keinuun oikea käsi köydellet nostettuna. Hänen pitkät aaltoilevat hiuksensa ylettyvät alaselkään ja osa on laitettu ylhäältä kiinni. Yllään naisella on pitkä valkoinen pitsimekko, jossa on avonainen selkä. Materiaalin mekkoon löysin lehdestä.

Valkoinen väri viestii viattomuudesta, puhtaudesta ja eheydestä: näiden ominaisuuksien vuoksi länsimaisessa kulttuurissa morsiamet pukeutuvat valkoiseen ja asuvalintaan onkin vaikuttanut äskettäinen kihlautumiseni. Psykologiselta kannalta valkoinen tarkoittaa uutta alkua ja uuden lehden kääntämistä elämässä. (The Color White, hakupäivä 2.3.2014.) Teos ja asun väri viittaa siihen, että ammattikorkeakouluopintojen päättyessä yksi elämän osa päättyy ja uusi alkaa. Monissa tutkimissani yöaiheisissa teoksissa oli

esillä valkopukuisia naisia. Muun muassa taiteilijat Jean-Honoré Fragonard, Francisco Goya, John Atkinson Grimshaw ja Marc Chagall ovat kuvanneet öisissä teoksissaan valkopukuisia naisia. Henry Fuselin maalaus *Painajainen (The Nightmare, 1781)* (Liite 10), joka on yksi tunnetuimmista yöaiheisista teoksista, kuvaa myös valkoiseen asuun pukeutunutta nukkuvaa naista.

Naisen keinu on unisieppari, jonka ilmassa pitävät narut ylettyvät pystysuoran kuvan yläreunan yli korkeuksiin. Löysin unisiepparin materiaalit lehdistä ja muista papereista. Aloitin tekemällä unisiepparin tummanruskeaa puuta imitoivat renkaat harppia ja lyjykynää apuna käyttäen. Unisiepparissa olevat narut piirsin ensin paperille ja leikkasin sitten askarteluveistä apuna käyttäen sopivanlaisiksi (Liite 15). Ruskeat ja beigeet helmet tein rei'ittimellä ja sinisävyiset sulat löysin lehdestä. Värimaailman halusin pitää luonnonläheisenä ja neutraalina. Siniset sulat sopivat öisten teosteni muihin väreihin tuoden samalla piristystä ja elävyyttä teokseen kirkkaampien värisävyyden kautta.

Unisieppari on Pohjois-Amerikan intiaanien taikakalu, jonka tarkoitus on houkuttaa hyviä unia ja karkottaa pahat unet pois. Taruston mukaan pahat unet tarttuvat verkkoon ja valuvat sulkia pitkin maahan. (Unisieppari, hakupäivä 2.3.2014.) Teokseni perustuu unien maailmaan, jossa nainen on turvassa pahoilta asioilta ja ajatuksilta keinuessaan unisiepparilla. Sen tarkoitus on suodattaa turhia murheita ja ajatuksia, herättää uusia unelmia ja ideoita ja auttaa oikean tulevaisuuden polun löytämisessä. Unisiepparin ilmassa pitävät narut yltävät kuvan yläreunan yli korkeuksiin ja on mahdotonta tietää mihin ne kiinnittyvät. Ne voivat viitata elämän eri polkuihin ja suuriin valintoihin, joita jokaisen ihmisen on tehtävä elämässään: kukaan ei tiedä mihin jokin valinta pitkällä aikajaksolla johtaa. Naruista ja teoksen yläreunasta muodostuu kolmio, joka on vakaan ja turvallisen elämän symboli (Sarrala 2009, 141).

Kollaasin taustana on hyvin tumma tähtitaivas, jollainen on esillä muissakin kollaaseisani. Tähtien tuiketta ovat kuvanneet taiteilijat Thomas Cole, Vincent van Gogh, Henri Rousseau, Luis Ricardo Falero, Jacek Yerka ja Richard Hamilton yöaiheisissa teoksissaan. Tähtitaivas on ainoa kollaasimateriaali jota muokkasinkin ennen tulostamista Adobe Photoshopia apuna käyttäen tietokoneella: halusin kuunsirpin kaappaavan tähdet kourunsa, niin että keskelle taivasta tulisi tähdetön alue (Liite 16). Pimeä alue kuun alla merkitsee tulevaisuuden epävarmuutta ja arvaamattomuutta. Se ei ole vielä kirkas ja selkeä, vaan tähdet odottavat kuunsirpin kourussa aikaa, jolloin ne voivat ottaa paikkansa.

sa pimeällä öisellä taivaalla. Kuunsirppiin kertyneet tähdet ovat pieniä ajatuksia, toiveita, unelmia, haasteita ja tavoitteita joiden mukaan tulevaisuus muotoutuu.

Kuunsirppi on teoksessani erilainen kuin millaista suomalaiset ovat yleensä tottuneet katselemaan: se aukeaa ylöspäin, kun taas Suomessa taivaalle katsottaessa se aukeaa aina joko oikealle tai vasemmalle. Kuu luo teokseen epätodellista ja unenomaista tunnelmaa suuren koon, materiaalivalinnan ja aukeamissuunnan takia. Tähtien kerääntyminen kuunsirppiin oli kuitenkin pääsyy miksi halusin asettaa sen kupiksi yläreunaa kohti. Kuuhun käyttämäni materiaalin löysin lehdestä. Kokeilin monenlaisia variaatioita kuunsirpin materiaaliksi, mutta lopulta harmaa kuun pintaa jäljittelevä sirppi toimi parhaiten. Kuunsirpin suuruus ja kuun pinnan tarkkuus materiaalissa luo teoksen maailmasta epätodellisen ja mielenkiintoisen.

Maisema teoksessani perustuu toistuvaan uneen, jota olen nähnyt: unessa seisoin yöllä tyyneen järven rannalla katsellen veden yli hämärälle vastarannalle. Uni toistui lukemattomia kertoja muutama vuosi sitten, kun olin valmistumassa lukioista: tulevaisuus oli avoin enkä tiennyt mitä odottaa. Sama tilanne on nyt edessäni ammattikorkeakouluopin-
tojen päättyessä. Teososa suunnitellessani tiesin heti, että ainakin tällaisen teoksen haluan tehdä: uneni maisema kuvastaa täydellisesti tämän hetkisiä tuntemuksiani ja teokselle haluamaani tunnelmaa. Monissa yöaiheisissa teoksissa on kuvattu vettä: muun muassa taiteilijat John Atkinson Grimshaw, Thomas Cole, Frederic Church, Albert Bierstadt, Henri Rousseau, Vincent van Gogh, René Magritte, Jacek Yerka ja Kaj Stenvall ovat kuvanneet öisissä maisemissaan järviä, meriä ja jokia.

Kollaasini sinisen veden tulostin Internetistä. Täysin tyyntä vettä en teokseeni halunnut vaan valitsin vähän aaltoilevan sinisen järven kuvan. Materiaali sopi kollaasiini täydellisesti: vaaleampi alue veden keskellä heijastuu kuunsirpistä ja korostaa naista sekä unisiepparia. Reunoja kohti tummeneva vesi rajaa teosta ja tekee siitä tiiviimmän ja samalla tuo esille yölle ominaista pimeyttä. Pieni aallokko kuvaa naisen sisäistä maailmaa ja ajatuksia joiden avulla hän yrittää löytää vastauksia tulevaisuutensa varalle.

Mustan vastarannan muodot sain leikattua samaan materiaaliin veden kanssa. Halusin siitä mahdollisimman hämärän ja epämääräisen korostamaan tulevaisuuteen liittyvien vastausten kaukaisuutta. Samalla tulevaisuus on kuitenkin niin lähellä, että vastarannan hahmot kuitenkin näkyvät. Oikeassa reunassa vastarannan korkeimman kumpareen

päällä loistaa kirkas valo jota kohti nainen on kääntynyt. Se on toivon pilkahdus, seuraava elämän vaihe jonka luokse nainen pyrkii. Vastarannan mukaista mustaa materiaalia on myös teoksen alalaidassa. Halusin sulkea järven teokseen sisälle mustien reunojen avulla ja korostaa sitä, että naisen olisi ylitettävä järvi päästäkseen tavoittelemansa asian luokse. Uneni mukaisesti nainen katselee vastarantaa järven rannalla, mutta unisiepparin päällä keiuken.

Yöaiheisten teosten ilmaisemiskeinoihin kuuluu erilaisten yöhön liitettävien eläinten käyttö. Tällaisia ovat esimerkiksi mystisinä ja yliluonnollisina olentoina pidetyt hevoset sekä yöeläiminä tunnetut eläimet kuten kissat, lepakot ja pöllöt (Forsström 2012, 219). Erilaisia yöhön liitettäviä eläimiä ovat kuvanneet Henry Fuseli, Marc Chagall, Wojciech Siudmak, Francisco Goya, Louise Robinson ja William Blake taideteoksissaan. Kollaasissani esiintyvää pöllöä on kuvattu muun muassa Michelangelon veistoksessa *La Nuit – Yö* (Alexandre 2005, hakupäivä 28.3.2014), Francisco Goyan teoksessa *Järjen uni synnyttää hirviöitä* (The Sleep of reason Produces Monsters, hakupäivä 28.3.2014) ja William Blaken teoksessa *The Night of Enitharmon's Joy* (The Night of Enitharmon's Joy, hakupäivä 28.3.2014).

Teokseni öisellä taivaalla lentää vaalea tornipöllö. Se on sijoitettu kuun ja naisen väliselle tyhjälle alueelle teoksen vasempaan reunaan lentämään kohti naista ja unisiepparia. Pöllön kuvan etsin Internetistä ja tulostin sopivan kokoiseksi. Tummensin pöllöä hieman mustalla värikynällä ettei se olisi liian kirkas ja liimasin sen kollaasiin. Aave- maisen hiljaa liitävä pöllö yhdistetään usein pimeyteen, kuolemaan ja jopa paholaiseen pimeyden voimien edustajana (Cooper 1984, 80). Se yhdistetään myös kreikkalaisen mytologian sotataidon, tiedon ja viisauden jumalatar Atheneen, jota roomalaiset kutsuivat nimellä Minerva. (Athene, hakupäivä 3.2.2014.)

Viisauden lisäksi pöllöt on yhdistetty myös selvänäköisyyteen sekä taikuuteen. Pöllö liitetään tuonpuoleisen oppaaksi loistavan pimeänäkönsä ja saalistustaitojensa vuoksi. Pöllöjen tarkka pimeänäkö yhdistetään siihen, että ne pystyvät näkemään asioita joista muut eivät voi kuvitellakaan. Ne myös tuovat viestejä yöllä unien ja meditaation kautta. (Owls, hakupäivä 3.2.2014.) Kollaasissani pöllö on tuomassa viestejä naiselle vastarannalta tai ehkä kauempaakin. Lentämällä se pystyy kulkemaan järven yli ja takaisin raportoidakseen naiselle näkemäänsä.

4.5 Teosten viimeistely

Viimeistelin teokset valkoisella allekirjoituksella ja vuosiluvulla teosten oikeaan alanurkkaan. Sitten vein kollaasit kehystäjälle, jotta saisin lopputuloksesta viimeistellyn ja haluamani näköisen. Halusin teoksiin mustat aukkopahvit, jotta teosten värit tulisivat paremmin esiin. Lisäksi musta väri korosti aihevalintaani. Kehykset valitsin kehystäjän kanssa yhdessä: mustat kehykset olisivat olleet jo valmiiksi tummiin teoksiin ja aukkopahveihin liikaa, joten päädyimme hopeisiin kehyksiin. Valitsin yksinkertaiset kahden sentin paksuiset kylmän hopeat kehykset, jotka olivat hieman rustiikkiset (Liite 17). Kehysten lasiksi valitsin kirkkaan, jotta värit ja teos tulisivat mahdollisimman hyvin esiin (Liite 18). Lopputuloksesta tuli upea ja ilokseni sain kuulla, että kehystämön asiakkaat olivat kyselleet töitteni perään.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

5.1 Tutkimuksen tulokset

Opinnäytetyön tutkimuskysymykseni oli ”Miten yötä on ilmaistu kuvataiteessa?” Tutkimukseni avulla löysin eri aikakausien yöaiheisia teoksia ja pystyin erittelemään niiden yhteisiä piirteitä ja kuvaelementtejä. Yötä on kuvattu kautta aikojen: minun tutkimukseni yöaiheiset teokset sijoittuvat 1300-luvulta aina nykypäivään saakka, mutta varmasti jossain on vielä vanhempiaakin yöaiheisia taideteoksia. Tutkimukseni avulla voin todeta, että jokainen taiteen tyyli sisältää yöaiheisia teoksia: erityisen yleistä se on ollut täysrenessanssin sekä barokin taiteessa *chiaroscuro* tekniikkana, romantiikan aikaan nostalgisena kaipauksena menneisyyden öihin ja surrealismin taiteessa alitajuisen ja unenomaisen taiteen ilmaisuna. Myös nykyään yötä kuvataan paljon sekä perinteisillä taiteen tekotavoilla että tekniikan kehityksen kautta suosituksi tulleilla uusilla tekniikoilla.

Romantiikan kauden sentimentaalisen maailman tuskan sivujuonteena syntyi kauhuro-manttinen, goottilainen taide, joista kuuluisin on Henry Fuselin populaarikulttuurin kuolemattomaksi ikoniksi noussut maalaus *Painajainen (The Nightmare)* (Liite 10) (Forsström 2012, 20). Vielä tänäkin päivänä kaupalliselta hyödyltään mittaamattoman arvokkaan Fuselin maalauksen suosio kertoo siitä, että ihmisten peloilla voidaan rahastaa loputtomasti (Forsström 2012, 442). Goottilaisuus on edustanut aina 1700-luvulta lähtien romantiikan rinnakkaisilmiötä ja suuntaukset ovatkin pitkälti sekoittuneet toisiinsa. Se on romantiikkaa synkempi virtaus, joka vie elämän pimeiden puolien, yön, kuoleman ja rappion ihannoinnin vieläkin pidemmälle. Goottilainen taide hyödyntää sensaatiohakuisia tehokeinoja luodakseen dramaattisia jännitteitä ja pitääkseen yleisön mielenkiinnon yllä. Goottikulttuuri ei ole edelleenkään syrjäytynyt, vaan sen musta energia virtaa vielä meidänkin elinaikanamme yhtä elinvoimaisena kuin syntyäikoinaan. Goottilaisuudessa on kyse vastakulttuurisesta ilmiöstä, kapinasta, mikä liittyy sen voimallisesti nuorison alakulttuureihin: muun muassa underground-kulttuurin aallot ja heavy metal – rock kuuluu tämän päivän goottikulttuurin piiriin. (Forsström 2012, 217.)

Yötä kuvataan edelleen perinteisillä tekniikoilla, kuten maalaamalla ja piirtämällä, mutta myös tekniikan kehityksen kautta suosituiksi tulleilla uusilla taiteen tekotavoilla. Yö

on esillä valokuvissa, elokuvissa, lehtimainoksissa, kirjojen ja levyjen kansissa, videopeleissä, katutaiteessa ja jopa koruissa, vaatteissa ja tatuoinneissa. Moniin edellä mainittuihin on käytetty nykyaikaisia taiteen tekotekniikoita, kuten valo- ja videokuvausta, animaation tekoa, 3D-mallinnusta, digitaalitaidetta ja muita vastaavia.

Varsinkin nuorille suunnattu vampyyri- ja ihmissusiaiheinen kirjallisuus, elokuvat, televisiosarjat ja muut populaarikulttuurin tuotteet ovat aikanamme ennennäkemättömän suosittuja. Tämä kertoo ihmisten pakottavasta tarpeesta paeta arkea toisenlaiseen maailmaan, jossa yliluonnolliset asiat, niin pelottavat kuin ihmeellisetkin heräävät eloon. Tylsän realismin sijaan kaivataan taikaa ja salaperäisiä maailmoja, joita tarjoavat esimerkiksi huippusuositut vampyyreistä kertovat kirjasarjat ja elokuvat kuten *The Twilight* (2005–2008, *Houkutus*) ja *House of Night* (2007-, *Yön talo*). (Forsström 2012, 257–258.) Koska romantikko näkee yön erilaisena, kauniimpana ja tarunhohteisempänä kuin realistinen käytännön ihminen juuri romantikkojen öiseen maailmaan yritetään karata tavallista elämää.

Taideteosten aiheet heijastuvat suoraan tämän hetken muodista ja pinnalla olevista ihmisistä puhuttavista aiheista. Kautta aikojen aiheet ovat aikalailta pysyneet samoina: uskonto, myytit, historia, elämä ja kuolema, rakkaus, kulttuuri, politiikka, yhteiskunta ja muoti ovat aina olleet yöaiheisissa teoksissa suosittuja aiheita. Voidaan vain arvailla mikä yön aihepiirissä niin syvällisesti sykähdyttää ja vangitsee mielikuvituksen. Suomessa osasyynä voi olla kaamoksen pimeys, joka pitää suuren osan vuotta vallassaan. Oletetaan että sen vuoksi suomalaisilla on taipumus melankoliaan. Ainoastaan kaamoksella ei kuitenkaan voida selittää melankolista mielenlaatua, sillä monet lämpimilläkin alueilla eläneet taiteilijat ovat langenneet siihen. Melankoliaan taipuvat nerot uskoivat, että ihmisluontoa repii kahtaalle hyvän ja pahan, valon ja varjon ikuinen taistelu (Forsström 2012, 18–19).

Yön pimeys on pelottava, mutta samalla sanoinkuvaamattoman puoleensavetävä, eikä valo kiehdo samalla tavalla kuin pimeä. Se johtuu todennäköisesti siitä, että se mitä ei voi nähdä lietsoo mielikuvitusta enemmän kuin mikään muu. Samalla tavoin kuin ihmisiä on kiehtonut pahuus tasapaksun ja arkisen hyvyyden sijaan, tunnetaan vastustamattomasti vetoa salaperäiseen ja tuntemattomaan pimeyteen. Halu paljastaa yön salaisuudet on niin suuri, että yön ja unien rajattomaan valtakuntaan hakeudutaan kerta toisensa jälkeen silläkin uhalla, että sen syövereihin kadotaan lopullisesti. Lukuisat yöstä ja pi-

meystä kertovat tarinat ovatkin surullisia: monet niistä taiteilijoista, jotka ovat vuosisatojen kuluessa tunteneet syvällisintä yhteyttä yöhön ja pohtineet sen mysteeria taiteellisessa tuotannossaan, ovat olleet tavalla tai toisella särkyneitä sieluja. Vaikka viimeisten parinsadan vuoden aikana ihmisiä ympäröivä ulkoinen pimeys on kyetty suuremmaksi osaksi häivyttämään, alitajunnan pimeyttä ei ole onnistuttu poistamaan. Jokin ihmismielen pimeämmässä puolessa on kiehtonut kautta historian ja vetää vielä tänäkin päivänä useita taiteilijoita puoleensa.

Kiinnostus uniin ja visioihin on herännyt voimallisimmin eloon nimenomaan yhteiskunnallisina kriisi- ja murrosaikoina, jolloin esimerkiksi totutut sosiaaliset, poliittiset ja uskonnolliset valtarakenteet ovat murenemassa. Muun muassa Francisco Goyan teos *Järjen uni synnyttää hirviöitä* (The Sleep of reason Produces Monsters, hakupäivä 28.3.2014), kuvaa tällaista tilannetta. Goyan teoksen synkkä aihepiiri heijastaa 1700-luvun Euroopassa vallinnutta maailmantilannetta, jossa järkiperäinen tietoisuus ja mielikuvituksellinen unimaailma olivat konfliktissa. Se myös viittaa taiteilijan omaan hajoamisasteeseen olleeseen mielenmaisemaan. (Forsström 2012, 156–157.)

Nykyaikana vallitseva valon vallankumous on vapauttanut ihmiset yön pimeyden kahleista ja sallinut ihmisille uudenlaisia vapauksia. Tieteen jatkuva voittokulku merkitsee kuitenkin samalla sitä, että menneisyyden ihmeellistä ja salaperäistä maailmaa ei enää ole samalla lailla olemassa. Ennen ihmiset täyttivät maailman salaperäisillä merkityksillä, luoden siitä pelottavan ja salaperäisen. Kun ihminen repäisi pois tuon salaperäisyyden verhon, hän tuhosi samalla mielikuvitusmaailmansa, jolloin yöstäkin tuli tyhjä ja merkityksetön. Ehkä juuri siitä syystä, että yöstä on tullut katoava luonnonvara, tunnetaan nostalgista kaipausta yöhön ja nykyajan taiteilijat yrittävät saada osan menetetyistä yön salaperäisestä ja taianomaisesta maailmasta takaisin ikuistamalla yön kuvia taideteoksiinsa.

Kirjoissa yötä kuvataan toisinaan vapauden valtakuntana, jossa ihminen voi elää vapaana päivisin elämälle asetetuista rajoituksista, kuten odotuksista, rooleista ja ihmissuhteista (Portin 2005, 193). Yötä rakastava ei haluaisi luopua öistä, vaan kaipaa öiden rauhaa, tähtitaivasta ja kuun valaisemia öitä. Aamun sarastus kuitenkin pyyhkii pois kaiken mikä öisin on läsnä. Viime vuosina noussut kiinnostus yön historiaa kohtaan kertoo siitä, etteivät ihmisille riitä pelkät faktat ja tieteellis-teknisen edistyksen aikaansaannokset elämän ja kuoleman arvoituksen ratkaisemiseksi. On havaittu, että näkyväisen todel-

lisuuden tuolla puolen sijaitsee toinen paljon ihmeellisempi maailma, yön valtakunta, joka odottaa löytäjäänsä. Siellä kaikki on erilaista ja salaperäisempää kuin päivänvalossa. Kaivataan pois keinotekoisien valon vallankumouksen ajoilta, joka on riistänyt meiltä aidon ja alkuperäisen yön tekemällä yöstä lähes yhtä kirkkaan kuin päivästä. Kaivataan takaisin maailmaan, jossa oli vielä olemassa magiaa, taikuutta ja kaikki oli yhtä suurta mysteeriä. (Forsström 2012, 19.)

Tutkimukseni kautta opin paljon yötä sisältävästä taiteesta, taiteilijoista, aikakausista ja yöstä aiheena. Opinnäytetyötä aloittaessani oletin yön tulevan esiin enimmäkseen uskonnon, kuoleman, pelkojen, maisemakuvien ja fantasia-aiheisten teosten kautta, mutta yön kuvaamiseen sisältyi myös paljon muuta: sen kautta taiteilijat herättävät ihmeellisiä ja taianomaisia maailmoja henkiin, muistellaan kaihoisasti menneiden aikojen salaperäisiä öitä ja kuvataan erilaisia alitajunnan- ja sielunmaisemia.

Tulokset sekä yllättivät että olivat sellaisia kuin alussa kuvittelin: kuolemaa, helvettiä ja pahuutta käsitteleviä taideteoksia löytyi satojen vuosien takaa, jolloin uskonto oli taiteessa tärkeänä vaikuttajana. Hirviöiden kuten vampyyrien ja ihmishäntien esiintyminen oli hyvin vähäistä toisin kuin kuvittelin tutkimuksen alussa, mutta noitien kuvattiin sen sijaan enemmän. Naisten käyttö yön kuvaamisessa oli yleisempää kuin osasin arvella: naisen ja yön yhteys tuli yllätyksenä ja mutta jälkikäteen ajatellen siinä on selvää logiikkaa. On ymmärrettävää, että vähempiarvoisena pidetty nainen on kuvastanut vuorokauden pimeämpää aikaa. Miehet ovat yhdistäneet omapäiset ja ailahtelevat vaimonsa, siskonsa ja tyttärensä yön pimeyden valtakuntaan yrittääkseen löytää rationaalista selitystä naisten arvaamattomille luonteenpiirteille.

Yöaiheisia maisemakuvia tuli vastaan paljon: erityisesti akatemiataiteen aikana ja sen jälkeen on kuvattu kuun valaisemia ihmeellisiä luonnon maisemia sekä katu- ja kaupunkikuvia. Kynttilöiden ja lyhdyiden valaisemia muotokuvia uskoin löytäväni enemmän, mutta loppujen lopuksi niitä tuli vastaan vain muutamia. Fantasia-aiheisia taideteoksia puolestaan tuli vastaan yllättävän vähän vanhoissa yöaiheisissä teoksissa. Uskonkin, että fantasia-aiheiset taideteokset ovat lisääntyneet nykyajan tekniikan kautta: tietokoneella tehty fantasia-aiheinen digitaalinen taide tulee esiin esimerkiksi näytön taustakuvissa, joissa kuvataan öisiä maisemia, susia, vampyyrejä ja muita yön elementtejä.

Olisin halunnut löytää tutkimuksen tueksi enemmän kirjallista materiaalia liittyen yön ilmaisemiseen taiteessa, mutta taidekirjoja selatessani tietoa tuli vastaan yllättävän vähän. Kuvataideopintojen kautta oppimaani kuva-analyysiä ja kuvalukutaitoa hyödyntämällä pystyin kuitenkin käsittelemään ja tulkitsemaan taideteoksia kiitettävästi. Myös Internetistä löytyvä tieto oli hyödyksi opinnäytetyötä tehdessä. Theseus-julkaisuarkistoa selatessani huomasin, ettei kukaan ollut vielä käsitellyt yön kuvaamista taiteessa ja lähdeaineistoa etsiessä havaitsin, ettei sitä ole suuremmalti muutenkaan tutkittu.

Oli mielenkiintoista tutustua aiheeseen, johon ei löytynyt aiempia tutkimuksia: se salli vapaan ja avoimen suhtautumistavan aiheen käsittelyä kohtaan ja antoi tilaa valita mistä näkökulmasta aihetta lähestyy. Vaikka aihe oli vielä tutkimusmielessä koskematon, omat henkilökohtaiset ajatusyhteydet aiheeseen johdattelivat tutkimuksen suuntaa: kulttuurin kautta opitut normit, tavat ja ajatusmaailma ohjasivat tutkimuksen etenemistä. Pyrin kuitenkin asettamaan jo opitut käsitteytetydet syrjään ja tulkitsemaan taideteoksia mahdollisimman neutraalisti.

5.2 Johtopäätökset ja pohdinta

Opinnäytetyössäni tutustuin yön ilmaisemiseen kuvataiteessa kirjallisuuden ja taideteosten kautta. Erittelin yleisimmät yön ilmaisukeinot teoksista, tutkin taiteilijoita, aikakausia ja yöaiheisten taideteosten keskeisiä teemoja. Oppimieni yön elementtien avulla koostin teososan kollaasini. Tutkimuksen edetessä opin yhä enemmän yön merkityksestä ihmiskunnalle ja sitä kautta taiteeseen: yö kuten monet muutkin taiteilijoiden käsittelemät aiheet sulkee sisäänsä monia merkityksiä, niin hyviä kuin pahoja. Yön pimeyttä on totuttu pitämään alempiarvoisena pahuuden valtakuntana, mutta samalla se on pelottavuudessaan ja kauheudessaankin loputtoman kiehtova taikametsä. Yöhön liittyvät näkemykset riippuvat aikakauden ajatusmaailmasta, tekniikasta ja muodista ja ovat alati muutoksen alla.

Vielä tänäkin päivänä yöhön liittyy pelkoja, vaikka yö on jo lähes yhtä kirkas kuin päivä. Valo on jo pitkään ollut himoittu ja kaupallistettu asia, mutta koittaako koskaan aika, jolloin pimeydestä tulee haluttavaa? Ihmiset pelkäävät tuntematonta, synkkiä varjoja ja pimeää jota kätkee sisälleen uhkaavia salaisuuksia. Kolikon toisella puolella on yöaikaiseen hauskanpitoon liittyvä viihdemaailma: muun muassa yökerhojen ja baarien ovet

ovat auki vuorokauden pimeimpinä tunteina. Yöstä on tullut kaupallistettua aikaa, jonka ihmiset ovat toivottaneet avoimin sylin vastaan. Tällä hetkellä vallitsevan keinotekoisien valon vallankumouksen aikaan ihmiset kuitenkin kaipaavat entisaikojen maagisia, salaperäisiä maailmoja täynnä hirviöitä, taikaa ja yöhön kätkeytyviä salaisuuksia. Kaipuu kadotettuun yön valtakuntaan tulee esillä tämän ajan viihdeteollisuudessa: esimerkiksi monet elokuvat, televisiosarjat, kirjat, musiikki ja videopelit ovat käyttäneet yön tematiikkaa kaupallisena massaviihteenä. On kuitenkin epävarmaa, haluaako kukaan tosisaan luopua saavutetusta yön kirkkaudesta ja kadota takaisin pimeyteen vaikka sitä nykypäivänä ihannoidaankin.

Tutkimukseni kattoi satoja yöaiheisia taideteoksia, joiden perusteella kokosin tietoa opinnäytetyöhöni. Pysin etsimään taideteoksia monilta taidesuuntauksilta, eri aikakausilta ja taiteilijoilta, jotta tieto olisi pätevää. Kirjallisena aineistona käytin kulttuurihistorioitsija Riikka Forsströmin vuonna 2012 julkaisemaa kirjaa *Yön valtakunta*, joka osoittautuikin erittäin hyödylliseksi. Opinnäytetyöni on kuitenkin vain pintaraapaisu yön ilmaisukeinoihin kuvataiteessa, mutta olen sisällyttänyt siihen kaikki tärkeimmät ja yleisimmät yön elementit. Tutustuin aiheeseen avoimin mielin käyttäen apuna kuvanlukutaitoja, Internetiä, taidehistoriakirjoja ja Forsströmin yön kulttuurihistoriaa käsittelevää kirjaa.

Teososan kollaasien kautta sovelsin oppimaani tietoa, yhdistelin yleisiä yön elementtejä toisiinsa ja loin yönkuvauksia henkilökohtaisesta taiteilijan näkökulmasta. Teoksia tutkimalla voi eritellä yön elementtejä, jotka vastaavat tutkimuskysymykseen ”Miten yötä on ilmaistu kuvataiteessa?”. Omat teokseni rakentuivat pala palalta aineistoa tutkiessani, jolloin päätin lopulliset värimaailmat, kuvaelementit ja tunnelmat teoksiin. Mielenkiinnosta kyllä on, etteivät ennen tutkimuksen aloittamista tekemäni teossuunnitelmat paljoa muuttuneet, rikastuivat vain tutkimuksen kuluessa. Se kertoo siitä, että olin jo valmiiksi tietoinen joistain yöaiheisen taiteen elementeistä ja osasin liittää niitä suunnitelmiini. Tämä johtuu kulttuurin ja yhteiskunnan kautta opituista asioista, joita on alettu opettelemaan jo lapsuudesta saakka. Nykyään nuo asiat ovat iskostuneet mieleen niin syvälle, ettei niitä enää edes tiedosta vaan ne nousevat tarvittaessa alitajunnasta esiin.

Tavoitteeni oli selvittää miten yötä on ilmaistu kuvataiteessa sekä ymmärtää, selittää, tulkita ja soveltaa tutkimaani asiaa. Laadullisen tutkimuksen mukaisesti tutkijan omat mielenkiinnot aiheeseen liittyen johdattavat tutkimuksen etenemistä. (Anttila 2005,

284.) Minä pyrin tutkimaan aihetta avoimin mielin, siten että tärkeimmät yön liittyvät ilmaisukeinot ja elementit tulevat esille. Uskon että tulokseni ovat yleistettävissä länsimaisen kulttuurialueen sisällä, sillä suurin osa taideteoksistani on siltä alueelta. Aiheet ja tyyli voivat vaihdella maiden kesken, mutta peruselementit pysyvät samoina. Jokaisella maalla on omanlainen kulttuurinsa, kansallismaisemansa ja -tapansa jotka vaikuttavat taiteeseen: on kuitenkin maailmanlaajuisia käsitteitä, joiden kautta ymmärtää ja osaa yhdistää kuvaelementtejä kansallisuudesta riippumatta. Yön kohdalla tällaisia ovat esimerkiksi kuu, tähtitaivas ja pimeys.

Tutkimusta tehdessäni kehityin kuva-analyysin tekemisessä, tiedon ja aineiston etsimisessä sekä opin käsittelemään ja rajaamaan aineistoa opinnäytetyöhön sopivaksi. Opin paljon yön taide- ja kulttuurihistoriasta, taiteilijoista, taidesuunnista ja niihin vaikuttavista elementeistä. Lisäksi kehityin kollaasintekijänä, sommittelussa ja omakohtaisen taiteen kuvaamisessa. Tietokoneella tein hyvin vähän muutoksia kollaasimateriaaliin, mutta *Tulevaisuus* (Liite 5) teoksen taustaa muokatessa ymmärsin paremmin sen positiiviset mahdollisuudet kollaasin työstämisessä. Työelämän kannalta tutkimukseni soveltuu esimerkiksi toimeksiannon taustatyön tekemiseen ja sopivien kuvaelementtien etsimiseen, jotta lopputulos olisi mahdollisimman laajalti ymmärrettävissä jopa muissa maissa. Kuvataiteilijana koen löytäneeni itseni näköisen tyylin ja tavan tehdä taidetta, jota voin vielä kehittää, soveltaa ja työstää tulevaisuudessakin.

Tulevaisuudessa haluaisin tutustua aiheeseen vielä syvällisemmin. Voisin lähestyä aihetta esimerkiksi muiden ihmisten kokemusten ja ajatusten kautta. Haluaisin myös keilla valokuvaamisen ja kollaasin yhdistämistä jollain tapaa. Se tarkoittaa sitä, että täytyisi kehittää yövalokuvaamisen taitoja. Toivon, että opinnäytetyöaiheeni herättää muutkin pohtimaan yön kuvaamista taiteessa ja sen merkitystä meille nykyaikana. Jos Rikka Forsströmin *Yön valtakunta* kirjan viimeisen luvun otsikko ”Kun yötä ei enää ole” viittaa tulevaisuuteen, ihmisten tulisi oppia arvostamaan vielä olemassa olevia pimeitä öitä. Jos tosiaankin seisotaan yön viimeisellä rannalla, olisi hyvä tutustua yön menneisyyteen tarkemmin, ennen kuin se todella on osa historiaa.

LÄHTEET

- A boy blowing on an ember to light a candle. Hakupäivä 28.3.2014. Wikipaintings, kuvataiteen tietosanakirja. <<http://www.wikipaintings.org/en/el-greco/a-boy-blowing-on-an-ember-to-light-a-candle>>
- Alexandre, Jorge 2005. New York Time. Hakupäivä 28.3.2014. <http://nyontime.blogspot.fi/2005/09/charles-baudelaire-traduo-_112647982703422837.html>
- A moonlit lane. Hakupäivä 28.3.2014. Wikipaintings, kuvataiteen tietosanakirja. <<http://www.wikipaintings.org/en/john-atkinson-grimshaw/a-moonlit-lane-1874>>
- Anttila, Pirkko, 2005. Ilmaisuu, Teos, Tekeminen ja TUTKIVA TOIMINTA. Hamina. AKATIIMI Oy.
- Arome Of Night. Hakupäivä 2.4.2014. Wikipaintings, kuvataiteen tietosanakirja. <<http://www.wikipaintings.org/en/wojciech-siudmak/arome-of-night>>
- Astronomical Observations. Jupiter. Hakupäivä 28.3.2014. <<http://en.wahooart.com/@@/8LHRMY-Donato-Creti-Astronomical-Observations.-Jupiter>>
- Astronomical Observations. The Moon. Hakupäivä 28.3.2014. <<http://en.wahooart.com/@@/8LHRN4-Donato-Creti-Astronomical-Observations.-The-Moon>>
- Athene. Hakupäivä 3.2.2014. Wikipedia, avoin tietosanakirja. <<http://fi.wikipedia.org/wiki/Athene>>
- Battersea Bridge. Hakupäivä 28.3.2014. Wikipaintings, kuvataiteen tietosanakirja. <<http://www.wikipaintings.org/en/john-atkinson-grimshaw/battersea-bridge-1885>>
- Bond, Annie B, 2002. The Moon as a Symbol of Women – And Why. Hakupäivä 31.1.2014. <<http://www.care2.com/greenliving/moon-as-symbol-of-women.html>>
- Boy and Girl gazing at the Moon. Hakupäivä 1.4.2014. Wikipaintings, kuvataiteen tietosanakirja. <<http://www.wikipaintings.org/en/norman-rockwell/boy-and-girl-gazing-at-the-moon-1926>>
- Color Meaning. Hakupäivä 31.1.2014. <<http://www.color-wheel-pro.com/color-meaning.html>>
- Cooper, J.C, 1984. SYMBOLIEN MAAILMA: Unet, kuvat, ennusmerkit. Esko Hali-vaara. Hämeenlinna. Kirjapaja.
- Cumming, Robert, 2009, Taide. Ilona Räihä. Helsinki. WSOY.
- Diana after the Hunt. Hakupäivä 28.3.2014. Wikipaintings, visual art encyclopedia. <<http://www.wikipaintings.org/en/francois-boucher/diana-after-the-hunt-1745>>
- Forsström, Riikka, 2012, Yön valtakunta. Helsinki. Tammi.
- For Vava. Hakupäivä 2.4.2014. Wikipaintings, kuvataiteen tietosanakirja. <<http://www.wikipaintings.org/en/marc-chagall/for-vava-1955>>
- Hannula, Pekka. KOLLAASI on yhdistelmätekniikka. Hakupäivä 5.3.2014. <<http://www.atelierhannula.fi/tekniikka.html>>
- Honour, Hugh & Fleming, John, 2001, Maailman taiteen historia. Marja Itkonen-Kaila, Jüri Kokkonen, Raija Mattila, Tutta Palin ja Seppo Sauri. Helsinki. Otava.
- Incantation. Hakupäivä 28.3.2014. Wikipaintings, kuvataiteen tietosanakirja. <<http://www.wikipaintings.org/en/francisco-goya/incantation>>
- Inside the Forest under the moonlight. Hakupäivä 28.3.2014. Wikipaintings, kuvataiteen tietosanakirja. <<http://www.wikipaintings.org/en/caspar-david-friedrich/inside-the-forest-under-the-moonlight>>

- Jean Léon Gérôme (1824-1904): 'La Nuit'. Hakupäivä 28.3.2014.
<<http://polarbearstale.blogspot.fi/2010/05/jean-leon-gerome-1824-1904-la-nuit.html>>
- Just what is it that makes today's homes so different, so appealing? Hakupäivä 28.3.2014. Wikipedia, avoin tietosanakirja.
<http://en.wikipedia.org/wiki/Just_what_is_it_that_makes_today%27s_homes_so_different,_so_appealing%3F>
- Kawasaki, Audrey 2011. Lili and her Ghosts. Hakupäivä 2.4.2014. <http://www.audrey-kawasaki.com/galleries.php?g=1&r=79&p_id=605&page=9>
- Kollaasi. Hakupäivä 26.2.2014. Wikipedia, avoin tietosanakirja.
<<http://fi.wikipedia.org/wiki/Kollaasi>>
- Leda and the Swan. Hakupäivä 28.3.2014. Wikipaintings, kuvataiteen tietosanakirja.
<<http://www.wikipaintings.org/en/francois-boucher/leda-and-the-swan-1741>>
- Manchester, Elizabeth, 2007. Richard Hamilton – The heaventree of stars 1998. Hakupäivä 20.1.2014. <<https://www.tate.org.uk/art/artworks/hamilton-the-heaventree-of-stars-p78316/text-summary>>
- Man on the Moon. Hakupäivä 1.4.2014. Wikipaintings, kuvataiteen tietosanakirja.
<<http://www.wikipaintings.org/en/norman-rockwell/man-on-the-moon-1967>>
- Moonlight, Wolf, ca. 1909. Hakupäivä 2.4.2014.
<http://arthistory.about.com/od/from_exhibitions/ig/afa_coaa_0708/coaa_10.htm>
- musa de la noche – luis ricardo falero. Hakupäivä 2.4.2014.
<<http://lasmilhistoriasdelarte.wordpress.com/2014/01/30/caza-de-brujas-entre-el-panico-y-la-fascinacion/musa-de-la-noche-luis-ricardo-falero/>>
- Newlywedds with Eiffel Towel in the Background. Hakupäivä 2.4.2014. Wikipaintings, kuvataiteen tietosanakirja. <<http://www.wikipaintings.org/en/marc-chagall/newlywedds-with-eiffel-towel-in-the-background-1983>>
- Nielson, Sam 2006. Night Walk of Lady Ghoulsfire. Hakupäivä 1.4.2014.
<<http://avalanchesoftware.blogspot.fi/2006/10/night-walk-of-lady-ghoulsfire.html>>
- Night in paintings (Western art). Hakupäivä 7.3.2014. Wikipedia, avoin tietosanakirja.
<[http://en.wikipedia.org/wiki/Night_in_paintings_\(Western_art\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Night_in_paintings_(Western_art))>
- Night. Hakupäivä 20.1.2014. Wikipedia, avoin tietosanakirja.
<<http://en.wikipedia.org/wiki/Night>>
- No. 35 Scenes from the Life of Christ- 19. Crucifixion 1304-06: Giotto Di Bondone. Hakupäivä 28.3.2014. <<http://www.giottodibondone.org/No.-35-Scenes-from-the-Life-of-Christ--19.-Crucifixion-1304-06.html>>
- Owls. Hakupäivä 3.2.2014.
<http://www.thewhitegoddess.co.uk/articles/mythology_folklore/owls.asp>
- Remes, Marjo 2011. Kuvanluku & Semiotiikka: Viittausuhteet. Luentomateriaali. Lapin ammattikorkeakoulu. Tornio.
- Remes, Marjo 2013. Semiotiikka - Kuvasemiotikka: Kuva merkinä. Luentomateriaali. Lapin ammattikorkeakoulu. Tornio.
- Robinson, Louise 2009. The Midnight Folk. Hakupäivä 2.4.2014.
<<http://artandghosts.squarespace.com/gallery/specters-and-dreams-2006-2013/6863615>>
- Robinson, Louise 2010. Ghosts in the Valley. Hakupäivä 2.4.2014.
<<http://artandghosts.squarespace.com/gallery/the-singing-tree/7754162>>
- Sarrala, Hannu, 2009. Suuri Unikirja. Hämeenlinna. Karisto.
- Simkin, John, 2013. John Atkinson Grimshaw. Hakupäivä 14.1.2014.
<<http://www.spartacus.schoolnet.co.uk/Jgrimshaw.htm>>
- Sleep. Hakupäivä 28.3.2014. Wikipaintings, kuvataiteen tietosanakirja.
<<http://www.wikipaintings.org/en/francisco-goya/sleep>>

- Starry Night Over the Rhone. Hakupäivä 1.4.2014. Wikipedia, avoin tietosanakirja.
<http://en.wikipedia.org/wiki/Starry_Night_Over_the_Rhone>
- The Color White. Hakupäivä 2.3.2014. <<http://www.empower-yourself-with-color-psychology.com/color-white.html>>
- The Death of Marat. Hakupäivä 28.3.2014. Wikipedia, avoin tietosanakirja.
<http://en.wikipedia.org/wiki/The_Death_of_Marat>
- The Empire of Light, II. Hakupäivä 1.4.2014.
<http://www.moma.org/collection/object.php?object_id=78456>
- The heaventree of stars. Hakupäivä 1.4.2014. Wikipaintingsm kuvataiteen tietosanakirja. <<http://www.wikipaintings.org/en/richard-hamilton/the-heaventree-of-stars-1998>>
- The Italian Comedy. Hakupäivä 28.3.2014. Wikipaintings, kuvataiteen tietosanakirja.
<<http://www.wikipaintings.org/en/antoine-watteau/the-italian-comedy>>
- The Moon. Hakupäivä 2.4.2014. Wikipaintings, kuvataiteen tietosanakirja.
<<http://www.wikipaintings.org/en/salvador-dali/the-moon>>
- The Night Café. Hakupäivä 1.4.2014. Wikipedia, avoin tietosanakirja.
<http://en.wikipedia.org/wiki/The_Night_Caf%C3%A9>
- The Night of Enitharmon's Joy. Hakupäivä 28.3.2014. Wikipedia, avoin tietosanakirja.
<http://en.wikipedia.org/wiki/The_Night_of_Enitharmon%27s_Joy>
- The Sleep of reason Produces Monsters. Hakupäivä 28.3.2014. Wikipedia, avoin tietosanakirja.
<http://en.wikipedia.org/wiki/The_Sleep_of_Reason_Produces_Monster>
- Two Men Contemplating the Moon. Hakupäivä 28.3.2014. Wikipaintings, kuvataiteen tietosanakirja. <<http://www.wikipaintings.org/en/caspar-david-friedrich/not-detected-1>>
- Unisieppari. Hakupäivä 2.3.32014. Wikipedia, avoin tietosanakirja.
<<http://fi.wikipedia.org/wiki/Unisieppari>>
- Witches Sabbath. Hakupäivä 28.3.2014. Wikipaintings, kuvataiteen tietosanakirja.
<<http://www.wikipaintings.org/en/francisco-goya/witches-sabbath-1789>>
- Yerka, Jacek 2011. The dream. Hakupäivä 2.4.2014.
<<http://www.yerkaland.com/item.php?ido=69>>
- Yerka, Jacek 2013. Night reading. Hakupäivä 2.4.2014.
<<http://www.yerkaland.com/item.php?ido=234>>
- Yövärtio (maalauk) Hakupäivä 28.3.2014. Wikipedia, avoin tietosanakirja.
<[http://fi.wikipedia.org/wiki/Y%C3%B6vartio_\(maalauk\)](http://fi.wikipedia.org/wiki/Y%C3%B6vartio_(maalauk))>

LIITTEET

- Liite 1. Reetta-Maria Lausmaa, 2012. Puistossa istuva poika. Kollaasi.
- Liite 2. Reetta-Maria Lausmaa, 2012. Tyttö ikkunalaudalla. Kollaasi.
- Liite 3. Reetta-Maria Lausmaa, 2014. Lapsuus. Teososa, kollaasi.
- Liite 4. Reetta-Maria Lausmaa, 2014. Nuoruus. Teososa, kollaasi.
- Liite 5. Reetta-Maria Lausmaa, 2014. Tulevaisuus. Teososa, kollaasi.
- Liite 6. Vincent van Gogh, 1889. Tähtikirkas yö (The Starry Night). Maalaus.
<http://en.wikipedia.org/wiki/The_Starry_Night>
- Liite 7. Louise Robinson, 2013. Rosalind the Medium. Digitaalinen maalaus.
<<http://artandghosts.squarespace.com/gallery/specters-and-dreams-2006-2013/19132546>>
- Liite 8. Georges de La Tour, 1628–1645. The Dream of St. Joseph. Maalaus.
<<http://www.wikipaintings.org/en/georges-de-la-tour/appearance-of-angel-to-st-joseph-also-called-the-song-of-st-joseph>>
- Liite 9. Luis Ricardo Falero, 1883. Ninfa de la Luna (Kuun nymfi). Maalaus.
<http://en.wikipedia.org/wiki/Luis_Ricardo_Falero>
- Liite 10. Henry Fuseli, 1781. Painajainen (The Nightmare). Maalaus.
<http://en.wikipedia.org/wiki/The_Nightmare>
- Liite 11. Jacek Yerka. Autumn. Maalaus.
<<http://www.yerkaland.com/item.php?ido=8>>
- Liite 12. Thomas Cole, 1834. Moonlight. Maalaus.
<<http://www.wikipaintings.org/en/thomas-cole/moonlight-1834>>
- Liite 13. Reetta-Maria Lausmaa, 2014. Nuoruus. Piirros.
- Liite 14. Reetta-Maria Lausmaa, 2014. Lapsuus. Lähikuva höyhenestä.
- Liite 15. Reetta-Maria Lausmaa, 2014. Tulevaisuus. Lähikuva unisiepparista.
- Liite 16. Reetta-Maria Lausmaa, 2014. Tulevaisuus. Tietokoneella muokattu tausta.
- Liite 17. Reetta-Maria Lausmaa, 2014. Teososien kehykset. Lähikuva.
- Liite 18. Reetta-Maria Lausmaa, 2014. Teososat kehyksissä. Valokuva.

Liite 1 Reetta-Maria Lausmaa, 2012. Puistossa istuva poika. Kollaasi.

Liite 2 Reetta-Maria Lausmaa, 2012. Tyttö ikkunalaudalla. Kollaasi.

Liite 3 Reetta-Maria Lausmaa, 2014. Lapsuus. Teososa, kollaasi.

Liite 4 Reetta-Maria Lausmaa, 2014. Nuoruus. Teososa, kollaasi.

Liite 5 Reetta-Maria Lausmaa, 2014. Tulevaisuus. Teososa, kollaasi.

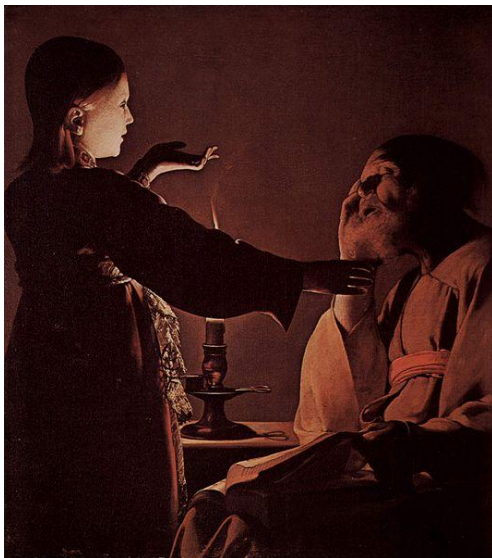
Liite 6 Vincent van Gogh, 1889. Tähtikirkas yö (The Starry Night). Maalaus.

Liite 7 Louise Robinson, 2013. Rosalind the Medium. Digitaalinen maalaus.

Liite 8 Georges de La Tour, 1628–1645. The Dream of St. Joseph. Maalaus.

Liite 9 Luis Ricardo Falero, 1883. Ninfa de la Luna (Kuun nymfi). Maalaus.

Liite 10. Henry Fuseli, 1781. Painajainen (The Nightmare). Maalaus.

Liite 11 Jacek Yerka. Autumn. Maalaus.

Liite 12 Thomas Cole, 1834. Moonlight. Maalaus.

Liite 13 Reetta-Maria Lausmaa, 2014. Nuoruus. Piirros.

Liite 14 Reetta-Maria Lausmaa, 2014. Lapsuus. Lähikuva höyhenestä.

Liite 15 Reetta-Maria Lausmaa, 2014. Tulevaisuus. Lähikuva unisiepparista.

Liite 16 Reetta-Maria Lausmaa, 2014. Tulevaisuus. Tietokoneella muokattu tausta.

Liite 17 Reetta-Maria Lausmaa, 2014. Teososien kehykset. Lähikuva.

Liite 18 Reetta-Maria Lausmaa, 2014. Teososat kehyksissä. Valokuva.

